

T.C.
HASAN KALYONCU
ÜNİVERSİTESİ
2015

SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**EVLİ KADINLARIN EŞLERİYLE İLİŞKİLERİNDEKİ DOYUM DÜZEYLERİ İLE
DEPRESYON VE ANKSİYETE ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

ARZU GÜLER

İstanbul, 2015

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**EVLİ KADINLARIN EŞLERİYLE İLİŞKİLERİNDEKİ DOYUM DÜZEYLERİ İLE
DEPRESYON VE ANKSİYETE DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Arzu GÜLER

Danışman: Prof. Dr. M. Hakan TÜRKÇAPAR

İstanbul, 2015

ÖZET

GÜLER, Arzu. Evli Kadınların Eşleriyle İlişkilerindeki Doyum Düzeyleri ile Depresyon ve Anksiyete Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

Bu çalışmanın amacı, evli kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyum düzeylerinin depresyon ve anksiyete düzeyleriyle olan ilişkisini saptamaktır. Bunun yanı sıra sosyo-demografik değişkenlere göre (yaş, eğitim düzeyi, eş eğitim düzeyi, çalışma durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, gelir düzeyi, evlilik öncesi tanışıklık süresi, evlilik biçimi) ilişki değerlendirme ölçeğinde saptanan ilişki doyum düzeylerinin farklılık gösterip göstermediği ve eş destek düzeyi, evlilik hayatına ilişkin gelecek öngörüsü ölçekleri puanlarının ilişki değerlendirme ölçeği puanlarıyla bağıntısına bakılmıştır.

Araştırmanın örneklemini, yaşları 18 ile 60 arasında değişen 234 evli kadından oluşmaktadır. Çalışmada Demografik Bilgi Formu, İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS), Beck Depresyon Ölçeği ve Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI-I-II) kullanılmış, elde edilen veriler Kruskal Wallis-H testi, Mann Whitney-U testi, Bağımsız Grup t testi, Tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Post –hoc LSD testi, Pearson çarpım moment korelasyon analizi tekniği ile incelenmiştir.

Elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucunda İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları düştükçe depresyon, durumluk anksiyete ve sürekli anksiyete puanlarının anlamlı şekilde yükseldiği görülmüştür. 45 yaş ve üzeri, 21 yıl ve üstü evli olan kadınların İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının anlamlı şekilde düşük olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi, eş eğitim düzeyi, çalışıyor olma durumu, çocuk sayısı, gelir durumu, evlilik öncesi tanışıklık süresi, evlilik biçimi İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ile karşılaştırıldığında farklılık bulunmamıştır. Eş destek düzeyi ve evlilik hayatına ilişkin öngörü ile İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Evlilik, İlişki Doyumu, Depresyon, Anksiyete

ABSTRACT

GÜLER, Arzu. The relationship between depression and anxiety levels and relationship satisfaction level at married women. Master's Thesis, 2015, Istanbul.

In this research, the correlation between satisfaction levels and the levels of anxiety and depression in married women's relationship with their spouses is studied. Additionally, the participants' socio-demographic characteristics (age, the education level of the married women and that of their spouse, the state of being a working woman, the number of children, the perceived income, the duration of courtship before marriage, the type of marriage) are evaluated in accordance with the satisfaction levels on the relationship evaluation scale. In addition to this, the scale results of the level of support by the spouse, and the visions for future about the marriage were compared to the satisfaction evaluation scale results.

The research sample consists of 234 married women aged between 18-60. Demographic Information forms, Relationship Assessment Scale (RAS), Beck Depression Inventory, State-Trait Anxiety Inventory (STAI-I-II) are used, the findings are evaluated through Kruskal Wallis-H test Mann Whitney-U test, Independent Samples t test, One-way Analysis of Variance (ANOVA), Post-hoc LSD test, and the Pearson product-moment correlation coefficient.

The result of the evaluation of the statistical analyses shows that the lower the RAS results are the higher the results of depression and State-Trait Anxiety are. The RAS results of women aged 45 and over, as well as the results of women married for 21 years or more are meaningfully low. No relation is found between the education level of the married women, education level of their spouse, the state of being a working woman, the number of children, the perceived income, the duration of courtship before marriage, the type of marriage and the satisfaction in the relationship. There is a meaningful correlation between the satisfaction of women in their relationship with the support of their spouses and visions for the marriage. The findings and the outcome of this research are discussed within the literature.

Keywords: Marriage, Satisfaction in relation, Depression, Anxiety.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR.....	vi
1. Giriş ve Amaç.....	1
1.1. Evlilik ve Kadın Ruh Sağlığı.....	2
1.2. İlişki Doyumu.....	4
1.2.1. İlişki Doyumu İle İlgili Kuramlar.....	5
1.2.1.1. Sosyal Mübadele Kuramı.....	5
1.2.1.2. Yükleme Kuramı.....	5
1.2.1.3. Bağlanma Kuramı.....	5
1.2.1.4. Davranışçı Kuram.....	6
1.2.1.5. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	6
1.3. Depresyon.....	6
1.4. Anksiyete.....	8
1.4.1. Anksiyete Türleri.....	10
1.4.1.1. Durumluk ve Sürekli Anksiyete.....	10
1.5. Depresyon ve Anksiyetenin Beraber Görülmesi.....	10
1.6. İlişki Doyumu ve Demografik Değişkenler İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	11
1.7. İlişki Doyumu ve Depresyon İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	13
1.8. İlişki Doyumu ve Anksiyete İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	1
1.9. Çalışmanın Amacı ve Hipotezler.....	16
2. Materyal ve Metod.....	17
2.1. Örneklem Seçimi.....	17
2.2. Veri Toplama Araçları.....	17
2.2.1. Demografik Bilgi Formu.....	17
2.2.2. İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS).....	17
2.2.3. Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ).....	18
2.2.3.4. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (STAI I-II).....	18
2.3. Verilerin Analizi.....	18

3. Bulgular.....	20
3.1.Demografik Bilgiler.....	20
3.2.Demografik Bilgilerin İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Karşılaştırılması.....	21
3.3.İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Algılanan Eş Destek Düzeyi ve Gelecekte Evlilik Hayatının Durumuna İlişkin Öngörü Arasındaki İlişki.....	25
3.4 İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Depresyon ve Kaygı Ölçekleri Arasındaki İlişki.....	26
4. Tartışma.....	27
4.1. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler.....	30
5.Kaynaklar	31
6.Ekler.....	40

TABLO LİSTESİ

1. Tablo 1: Örneklemnin Sosyo-demografik Özellikleri.....	20
2. Tablo2: Örneklemnin Eş Destek Düzeyi ve Evliliklerine İlişkin Gelecek Öngörüsünün İlişki Değerlendirme Ölçeğine Göre Puan Dağılımları.....	21
3. Tablo 3: İlişki Değ. Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması... ..	21
4. Tablo 4: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	22
5. Tablo 5 : İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Eşin Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	22
6. Tablo 6: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Çalışma Durum Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	22
7. Tablo 7: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Evlilik Süresi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	23
8. Tablo 8: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	23
9. Tablo 9: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	24
10. Tablo 10: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Evlilik Öncesi Tanışıklık Süresi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	24
11. Tablo 11: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Evlenme Şekli Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	25
12. Tablo 12: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Eş Destek Düzeyi Arasındaki İlişki.....	25
13. Tablo 13: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Gelecekte Evlilik Hayatının Durumuna İlişkin Öngörü Arasındaki İlişki.....	26
14. Tablo 14: İlişki Doyum Ölçeği Puanları ile Depresyon ve Kaygı Ölçeği Arasındaki İlişki...	26

KISALTMALAR

APA: American Psychiatric Association

diğ: diğerleri

DSM: The Diagnostic and Statistical Manual Of Mental Disorders

HKÜ: Hasan Kalyoncu Üniversitesi

NCS: Ulusal Ek Tanı Araştırması

RAS: İlişki Değerlendirme Ölçeği

RAS: Relationship Assessment Scale

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

STAI-I: Durumluk Kaygı Ölçeği

STAI-II: Sürekli Kaygı Ölçeği

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

1.Giriş ve Amaç

Türkiye nüfusunun %49,8'ini kadın nüfusu oluşturmaktadır (TÜİK,2012). Türkiye Ruh Sağlığı Profili Araştırması (1998), ruhsal rahatsızlık görülme oranının kadınlarda erkeklerden iki kat daha fazla olduğunu; eğitim, medeni durum gibi değişkenlerin ruhsal hastalık yaygınlığını etkilediğini ortaya koymuştur (Erol ve diğ.,1998).

Kadının yaşam kalitesine bakıldığında evliliğin doğrudan ilişkisi olduğu görülmektedir (Hünler ve Gençöz,2003). Evlilik, karı koca olarak tanımlanan kişilerin ortak bir yaşamı paylaşmasından daha fazla bir anlama sahiptir (Yıldız,2004). İki insan birlikte olmaya başladıkları andan itibaren, iki kişilik psikolojik bir sistem oluşmakta (Gülerce,1996) ve bu sistem içerisinde kişilerin evlilik ilişkilerinden aldıkları doyum önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Şen,2009). Kadınlar duygusal anlamda doyurucu bir evlilikten erkeklere oranla daha fazla fayda görürken duygusal anlamda gerginlik yaratan bir evlilikten görecekları zarar, erkeklere oranla çok daha büyüktür (Mills ve diğ.,1992).

Son yıllarda ülkemizde yapılan çeşitli araştırmalarda kadınlarda genel ruh sağlığında bozukluk sıklığı %14,7 ile %58,3 arasında değiştiği saptanmıştır (Aktaran Nalbantoğlu,2011). Kadınların %45,5'in de duygudurum bozukluğu tanısı saptanırken (Karasu,2007), 15-49 yaş grubu kadınlarda depresyon belirti görülme oranını %51.3, depresyon görülme oranını %25.8 olarak bulunmuştur (Karabilgin,2001). 15 yaş ve üzeri her beş kadından birinde anksiyete şüphesi belirlenmiştir (Budakoğlu ve diğ.,2005)

Literatüre bakıldığında kadınlarla ilgili depresyon ve anksiyete tanılama çalışmalarının olduğu ancak depresyon ve anksiyeteyi kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyum bağlamında ele alan çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu sebeple çalışma evli kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyum düzeyleri bağlamında depresyon ve anksiyete ilişkisini ele alıp incelemeyi hedeflemektedir. Bu anlamda çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Evlilik ve Kadın Ruh Sağlığı

Evlilik ilişkisi insan hayatında önemli bir doyum kaynağıdır (Yeşiltepe ve Çelik,2014). Evliliğin gerekleri ve nedenleri düşünüldüğünde evlenme sebepleri büyük bir oranda, çiftlerin birbirlerinin varlığıyla huzur ve mutluluk bulmasıyla ilişkilidir (Bradbury ve Karney, 2004).

Özgüven (2000)'e göre evlilik; çiftin biyolojik, sosyal, psikolojik gereksinimlerini ve güdülerini doyumayı amaçlamaktadır. Stres ve kaygı yaratmayan bir evlilik, mutlu bir evlilik olarak tanımlanırken (Özgüven,2000), mutsuz ve doyumsuz bir evlilik kişilerin hayat doyumlarını, özsayıgılarını, genel mutluluklarını ve sağlık durumlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Hawkins, 2005). Yapılan araştırmalarda sağlam ve doyum seviyesi yüksek bir evliliğin, bireyin hem fiziksel hem de ruh sağlığını desteklediğini ortaya koymaktadır (Kodan, 2013).

Evlilik ilişkisi, ruh sağlığı bakımından kadın ve erkeği farklı şekilde etkilemektedir. Evlilik kadın için sorumlulukların artması ve evdeki her şeyi düzenleyen durumunda olmak iken erkek için ise daha sağlıklı ve düzenli bir yaşam demektir (Lips, 2001; aktaran Çınar,2005). Ayrıca evlilikte sıkıntıya girildiğinde erkekler daha çok geri çekilerek sağlıksız sonuçlardan kendilerini korurken, kadınlar bu durumu onarmak için daha fazla duygusal olarak çalışarak sağlık sorunlarıyla yüz yüze kalmaktadır (Aktaran Çağ,2011).

Evlilik genelde tek bir rol olarak görülür ancak evliliği, birbiriyle çatışan beklentilerden oluşan ve birçok rolü içeren bir olgu olarak düşünmek daha doğru bir yaklaşımdır (Cleary ve Mechanic,1983). Ev kadınlığı, annelik, çalışan kadın rolü, kocasının karısı olma gibi özellikler beklenen kadının üstlendiği rol; güven duyma, sevilme, sayılma ve itibar görme, kendini gerçekleştirme gereksinimlerini doyurmazsa kadın rolüne yabancılaşabilmektedir (Özüğurlu,2013).

Pines (1989)' e göre kadınlar yaşamlarına anlam vereceğini düşündükleri için çok yüksek bir beklenti ile evliliklerine başladıkları ve yaşadıkları zorlanma ve stresli durumların erkeklerden daha fazla olması sebebiyle evlilik yaşamlarında erkeklerden daha fazla tükenmişlik yaşamaktadırlar (Aktaran Çapri,2008). Evli kadınlar kocalarının kendilerine değer vermediklerini, iletişim sorunları yaşadıklarını, eşlerinin anne-baba ve yakın akrabaları sebebiyle problemler yaşadıklarını, toplum içinde birbirlerine ilgisiz ve kırıcı davrandıklarını şikayet olarak belirtmektedirler (Kılıçarslan,2006).

İnsanları psikolojik yardım almaya yönlendiren temel sebeplerden biri ilişkilerde yaşanan problemlerdir (Whisman ve Uebelacker,2006). Kadınlar erkeklere göre iki kat daha fazla sağlık kuruluşlarına gitmekte (Erol ve diğ.,1997), ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanmak için başvuranların yüzde 40 ile 50'si de evlilik ilişkilerindeki tatminsizlikten dolayı başvurmaktadır (Gottman ve Krokoff,1989).

DSM-5'de “Eşle ya da Yakın İlişkide Olunan Kişiyile İlişki Güçlüğü” başlığı altında ilişki sorunlarının davranışsal, bilişsel ya da duygulanımsal alanlarda işlevsellikte bozulmalara yol açtığı belirtilmektedir (APA,2013). Çatışmaları ortadan kaldırmada zorlanma, birbirinden uzaklaşma ve aşırı üzerine düşme karşındaki kişinin istek ve düşüncelerine olumsuz anlamlar yükleme ya da eşinin olumlu davranışlarını görmezden gelme, süreğen üzüntü, duygusuzluk ya da eşine duyulan öfke bu sorunlar arasında belirtilmektedir (APA,2013).

Araştırmalarda yaygın anksiyete, depresyon, şiddet ve etkileri, madde kullanım hızında artış gibi ruh sağlığı bozukluklarının erkeklerden daha çok kadınları olumsuz etkiledikleri bulunmuştur (Yardım,2001). Ayrancı ve Yenilmez (2002) araştırmalarında sağlık ocaklarına bir kez başvuran psikiyatrik hastalarda başvuru oranının kadınlarda daha fazla olduğu ve en sık görülen tanıların depresyon ve anksiyete bozukluğu olduğunu saptamışlardır.

Whisman (2007)'in çalışması evlilik doyumsuzluğunun duygudurum bozuklukları, anksiyete bozuklukları ve alkol–madde bağımlılığı ile ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Sağlık problemleri ve evlilik doyumu arasında oldukça kuvvetli bir ilişki olduğu da çalışmalarla saptanmıştır (Grames ve diğ.2008). Sağduyu (1995) çalışmasında sağlık ocağına başvuran evli ya da dul olanlarda somatisasyonun hiç evlenmemişlere göre daha fazla olduğunu saptamıştır.

Sorunlu evliliği olan kadınların % 48'inde depresyon olduğu (Erdoğan,2007), evlilik uyumu ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Düzgün,2009). Bunaltı (anksiyete) bozukluğunda evlilik çatışmalarının en sık görülen yaşam olayı olduğu belirlenmiştir (Scheibe ve Albus;1992; aktaran İlhan ve Sayıl,1999).

1.2. İlişki Doyumu

Doyum kavramı bireyin fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçların karşılanması sonucu oluşan denge durumu olarak tanımlanmaktadır (Budak,2009). Diğer bir tanıma göre ise doyum; beklentilerin, isteklerin, gereksinimlerin, dileklerin gerçekleşmesidir (Özer ve Karabulut,2003). Farklı tanımlar bulunsa da, genellikle doyum kavramı kişinin ilişkisine dair öznel değerlendirmesi olarak tanımlanır (Vaughn ve Baier, 1999).

Literatürde ilişki doyumu tanımına baktığımızda kişinin yakın ilişkisinden doyum alması ya da mutlu olması olarak tanımlanmaktadır (Büyükşahin,2005). Kişinin partnerine ve ilişkisine yönelik olumlu duygularını ifade etmektedir (Lin ve Rusbult, 1995,aktaran Yalçın,2010) Kişinin beklentileri ile partnerinin davranışı arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak ele alınmaktadır (Sabatelli,1988).

Araştırmaların çoğunda ilişkilerden sağlanan doyumun; ilişkiden elde edilen sonuçlar, kişilerin ilişkilerini, eşlerini, bağlılık ve çatışma sebeplerini algılayış biçimleri ve insanların kişiliklerinden kaynaklanan bazı davranış biçimleri ve çiftlerin etkileşim düzeyi ve biçimleri ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir (Hortaçsu,2012). Büyükşahin (2005) çalışmasında ilişki doyumunun, ilişkinin niteliğini olumlu değerlendirme, ilişkide güvende hissetme, ilişkiye bağlılık, gelecek zaman yönelimi gibi geleceğe yönelik planları içeren değişkenleri anlamlı olarak yordadığını ortaya koymuştur.

Epstain (1993) araştırmasında davranışsal, bilişsel ve duygu-durum faktörlerinin çift ilişkisini etkilediğini saptamıştır. Bunlar:

1) Davranışsal olarak can sıkıcı davranışları sevindiren davranışlara göre fazla yapmak (Aktaran Leahy,2004).

2) Bilişsel olarak ilişkilerde çatışma ve problemler oluşturan beş farklı otomatik düşünceye sahip olmak (seçici dikkat, olaylar hakkında yapılan yorumlar, ilişki ile ilgili gelecek öngörüsü, ilişkinin özellikleriyle ilgili inanç ve varsayımlar, ilişkinin nasıl olması gerektiğine dair inanç ve standartlar) (Aktaran Leahy,2004).

3) Duygusal olarak kişinin eşiyle ilgili önceden sahip olduğu genel duygu durumu ve tavra sahip olmak (Aktaran Leahy,2004).

Evlilikle ilgili araştırmalara bakıldığında evlilik doyumu, evlilik uyumu, evlilikte mutluluk ve evlilik kalitesi kavramların incelendiğini ancak bu kavramlara yönelik ortak bir kullanımın olmadığı görülmektedir (Civan,2011). Spainer ve Cole (1976) bu konuda öne çıkan on iki farklı tanımın olduğunu belirtmektedirler (Aktaran Sabatelli,1984).

Araştırmalarda evlilik doyumu kavramının çoğu ilişki mutluluğu, evliliğe yönelik ve evlilik öncesinde oluşturulan beklentilerin karşılanma derecesi olarak değerlendirilmektedir (Berk,2009). Evlilik uyumu kavramı ise doyum ve uyum kavramlarının farklı kavramlar olmadığından yola çıkılarak bireylerin evliliklerinden ya da birlikteliklerinden duyduğu memnuniyet ve mutluluk olarak

tanımlanmaktadır (Erberk ve diğ.,2005). Kişinin evliliğine dair doyum hissi evlilikteki mutluluk (Yılmaz, 2000), daha genel bir kavram olan ve diğer terimleri de içeren evlilik kalitesi ise evlilik ilişkisinin çiftler tarafından öznel değerlendirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan,2007).

Konuyla ilgili kaynakların çoğunda bu kavramlar eş anlamlı olarak kullanıldığı için kavram karışıklığı olduğu gözlenmektedir (Karney ve Bradbury,1995). Bundan dolayı, kuramsal kısım aktarılırken orijinal çalışmalardaki adlandırma kullanılacak ilişki doyumu ile ilgili çalışmalarda evlilik doyumu ve evlilik uyumu ile ilgili çalışmalara yer verilecektir.

1.2.1 İlişki Doyumu ile İlgili Kuramlar

1.2.1.1. Sosyal Mübadele Kuramı

Thibaut ve Kelley (1959) tarafından geliştirilen ve ikili ilişkileri bir çeşit ödül-bedel mübadelesi olarak ele alan bu kuram (Anar,2011), ilişkiden alınan haz ya da doyumu ödül, bireyin performansını engellemeye yönelik faktörleri bedel, sonucu ise ödül ve bedel arasındaki fark olarak tanımlamaktadır. Kurama göre insanlar fazla ödül alıp düşük bedel ödeyecekleri ilişkileri tercih ederler (Hovardaoğlu, 1996,aktaran Berk,2009).

Kurama göre doyum ve ilişkiye bağlı olmanın değerlendirilmesinde kullanılan ölçüt ise karşılaştırma düzeyidir. Bir kişinin ilişkiden elde ettiği sonuç, karşılaştırma düzeyinden ne kadar yüksekse ilişkiden sağlanan doyum düzeyi de o kadar yüksek olmaktadır (Güngör, 2007).

1.2.1.2. Yükleme Kuramı

İnsanların neden diye başlayan soruları nasıl cevaplandıklarıyla ilgili bir kuramdır. Evlilik ilişkisinde nedensel ve sorumluluk yüklemelerinin önemi üzerinde durulmaktadır (Tutarel-Kışlak,1995). Nedensel yüklemeler bir olayın oluşumuna ilişkin açıklamalar iken sorumluluk yüklemeleri ise bir olay için cevap ya da hesap verebilirliğine ilişkin bir kavramdır (Bradbury ve Fincham,1990, aktaran Berk,2009).

Olumsuz olayların etkisini artıran ve olumlu olayların etkisini en aza indirgeyen yüklemeler, ilişki doyumsuzluğu ile ilişkilidir. Bireylerin kendi davranışları veya partnerlerinin tepkileri hakkındaki yüklemeleri, kendi ilişki doyumlarını doğrudan etkilemektedir (Fincham ve diğ.,2000).

1.2.1.3. Bağlanma Kuramı

Bowlby (1969) tarafından geliştirilen bu kuram da eşlerin evlilik ilişkileri, erken çocukluk yıllarında anneye bağlanma ile ilgili olarak ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır (Karney ve Bradbury,1995). Kurama göre evlilik doyumu ya da doyumsuzluğu eşlerden her birinin ilişkilerindeki bağlanma stiline, ilişki geçmişine ve aile kaynağına dayanmaktadır (Hazan ve Shaver,1994).

1.2.1.4. Davranışçı Kuram

Davranışçı kurama göre, olumsuz davranışlar ilişkiye zarar vermektedir. Kuram bilişsel tepkilerin evliliği dolaylı yoldan etkilediğini öne sürmekte, bilişsel tepkiler ilk olarak davranışları etkilemekte davranışlar ise evlilik üzerinde etkili olmaktadır (Karney and Bradbury,1995).

1.2.1.5. Sosyal Öğrenme Kuramı

Temeli davranışçı yaklaşıma dayanan öğrenme kuramına göre, eşlerin birbirine yönelik davranışlarında ve algılarında eski öğrenmeler etkilidir. Eşlerin davranışları, birbirleri üzerinde pekiştirme etkisi yaratmaktadır (Çınar,2008). Kuram ailenin çeşitli evrelerinde nasıl etkilendiklerini ve karşılıklı nedensel kalıpları nasıl geliştirdiklerini de göstermeye çalışmaktadır (Nazlı, 2001).

1.3. Depresyon

Depresyon kelimesi, “depressus” kökünden türetilmiştir. Depressus; aşağıya doğru çekmek, bastırmak, bitkin, gamlı, kederli, ümitsizliğe düşürmek, cesaretini kırmak, donuklaştırmak, durgunlaştırmak anlamların içerir (Köknel,2005). Türkçede depresyon, ruhsal çöküntü anlamına gelir (Aşkın,1999). Çökkünlük ise üzüntülü, bunaltılı duygu durumu; konuşma, hareket ve fizyolojik fonksiyonlarda yavaşlama; değersizlik, küçük görmek, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık duygu, düşünce ve davranışların birlikte olduğu belirtidir (Öztürk ve Uluşahin,2011).

Psikiyatride depresyon terimi başlıca üç farklı anlamda kullanılır.

- 1.Normal bir duygulanım olarak depresyon,
- 2.Ruhsal bir belirti olarak depresyon,
- 3.Psikiyatrik bir hastalık olarak depresyon (Klerman 1989; aktaran Türkçapar,2004).

Amerikan Psikiyatri Birliğinin yayınladığı DSM-5 tanı kitabında depresyon, kişide aynı iki haftalık dönem boyunca, aşağıdaki belirtilerden beşi (ya da daha çoğu) bulunmuştur ve önceki işlevsellik düzeyinde bir değişiklik olmuştur; bu belirtilerden en az biri ya (1) çökkün duygudurum ya da (2) ilgisini yitirme ya da zevk almamadır.

Belirtiler:

- 1.Çökkün duygu durum, neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde bulunur ve bu durumu kişinin ya kendisi bildirir ya da bu durum başkalarınca gözlenir.
2. Bütün ya da neredeyse bütün etkinliklere karşı ilgide belirgin azalma ya da bunlardan zevk almama durumu neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde bulunur.
- 3.Kilo vermeye çalışmıyorken çok kilo verme ya da kilo alma ya da neredeyse her gün, yeme isteğinde azalma ya da artma.
- 4.Neredeyse her gün, uykusuzluk çekme ya da aşırı uyuma.

5.Neredeyse her gün psikodevinsel kıskırma (ajitasyon) ya da yavaşlama.

6.Nereyse her gün, bitkinlik ya da içsel gücün kalmaması (enerji düşüklüğü).

7.Neredeyse her gün, değersizlik ya da aşırı ya da uygunsuz suçluluk duyguları.

8.Neredeyse her gün, düşünmekte ya da odaklanmakta güçlük çekme ya da kararsızlık yaşama.

9.Yineleyici ölüm düşünceleri, özel eylem tasarlamaksızın yineleyici kendini öldürme (intihar) düşünceleri ya da kendini öldürme girişimi ya da kendini öldürmek üzere özel bir eylem tasarlama.

B. Bu belirtiler klinik açıdan bir sıkıntıya ya da toplumsal işle ilgili alanlarda önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.

C. Bu dönem, bir maddenin ya da başka sağlık durumunun fizyolojisiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.

D. Yeğın depresyon döneminin ortaya çıkışı şizoduygulanımsal bozukluk, şizofreni, şizofrenimsi bozukluk, sanrılı bozukluk ya da şizofreni açılımı kapsamında ve psikozla giden tanımlanmış ya da tanımlanmamış diğer bozukluklarla daha iyi açıklanamaz.

E. Hiçbir zaman bir mani dönemi ya da hipomani dönemi geçirilmemiştir (APA,2013).

Depresyon bozuklukları altında da DSM-5' te şu tanılar bulunmaktadır:

-Yıkıcı Duygu Durumu Düzenleyememe Bozukluğu.

-Yeğın (Majör) Depresyon Bozukluğu.

-Süregiden (Distimi) Depresyon Bozukluğu.

-Aybaşı Öncesi (Premenstrüel) Disfori Bozukluğu.

-Maddenin/İlacın Yol Açtığı Depresyon Bozukluğu.

-Başka Bir Sağlık Durumuna Bağlı Depresyon Bozukluğu.

-Tanımlanmış Diğer Bir Depresyon Bozukluğu.

-Tanımlanmamış Depresyon Bozukluğu (APA,2013).

Depresif bozukluklar açısından risk etkenlerine bakıldığında ülkemizde yapılmış epidemiyolojik çalışmalar, 40 yaş ve üzerinde olmanın, kadın olmanın, dul olmanın, çekirdek aileden olmanın ve alt sosyoekonomik gruba ait olmanın risk etkeni olduğunu göstermektedir (Küey,1998).

Depresyon tek bir sebebe bağlı değildir, depresyona neden olduğuna inanılan üç ana etken şunlardır: Yaşam olayları, kişilik yapısı ve bunlara veya bazen de depresyona eşlik eden beyindeki kimyasal değişiklikler (Türkçapar,2009).

1.4. Anksiyete

Anksiyete kelimesi tıkanma, boğulma anlamına gelen “angere” kökünden türetilmiştir (Berksun,2003). Kaygı kelimesi klinik düzeyde şiddetli bunalıtı karşılamadığı için kavramsal ve klinik açıdan anksiyete (bunalıtı) sözcüğü kullanılmaktadır (Öztürk ve Uluşahin,2011).

Kaygı, tehlikeyle baş etmek için uyum sağlayıcı bir mekanizma, temel bir insani duygu (Kaya ve Varol, 2004); bilişsel, somatik, duygusal ve davranışsal bileşenleri olan ruhsal ve fizyolojik bir durumdur (Bal ve diğ.,2013).

Genel anlamda kaygı insanın yapısındaki mevcut çevresel ve psikolojik olaylara gösterilen duygusal tepki iken dar anlamda ise kaynağı ve başlangıcı bilinçli olmamasına rağmen bilinçli bir şekilde hissedilen ve beraberinde terleme, sararma gibi fizyolojik değişimlerin olduğu bir yaşantıdır (Kaya ve Varol, 2004).

Kişi bir tehdit ya da tehlike hissettiğinde anksiyete ortaya çıkar ve bu durumlarda anksiyete yaşıyor olmak doğal bir durumdur, yaşamıyor olmak bir terslik olduğunun göstergesi bile olabilir (Çavdar ve diğ.,2011).

Anksiyete yaşayan kişide birtakım hormonların etkisiyle sempatik sinir sistemi uyarılır ve savaş-kaç denilen stres tepkisi ile tehdit ve/ya tehlike oluşturan şeyle savaşıma veya ondan kaçma sırasında kişiye fayda sağlayan bazı fiziksel değişimler ve bedensel kaynaklar harekete geçer (Berksun,2003). Kişide çarpıntı, terleme, titreme, soluğun daralması ya da boğulma hissi, göğüs ağrısı, göğüste sıkışma, bulantı ya da karın ağrısı, baş dönmesi, bayılacak gibi olma, üşüme, ateş basması, uyuşmalar, gerçek dışılık, kendine yabancılaşma, çıldırma korkusu ve ölüm korkusu belirtileri yaşanır (APA,2013). Kişi için bedensel belirtiler, tehlike ve tehdit algısının gerçek olduğunu gösteren bir kanıt olarak algılanır. Kişinin anksiyetesinin artması ile birlikte bedensel belirtileri artar, bedensel belirtilerinin artması da anksiyetenin artmasına sebep olur. Anksiyetenin devamı bu kısır döngü ile sağlanmış olur (Tural,?).

Anksiyeteye neden olan faktörlerle ilgili literatüre bakıldığında kişinin gerçekleşmeyen beklentileri, fizyolojik gereksinimlerin karşılanmaması, beklenmedik fiziksel veya psikososyal değişimler, gelişimsel krizler, yerleşim yeri değişiklikleri, sosyoekonomik değişkenler sızlanmaktadır. (Aktaran Özkan ve diğ.,2013). Ayrıca genetik faktörler, ailenin geçmiş hikayesi, yetiştirme biçimi, koşullanma, kişisel inanç ve tutumlar, yakın dönemde yaşanan stresler, duyguları ifade edebilme yeteneği anksiyete bozukluklarının ortaya çıkışında önemli etkenlerdendir (Berksun, 2003).

Anksiyete bozuklukları genel toplum içinde en sık görülen psikiyatrik bozukluklardandır. Bir yıllık prevalansı %17,7 olarak bildirilmektedir. Bu oran kadınlarda %30,5 erkeklerde %19,2 düzeyindedir ve sıklık sosyoekonomik düzeyin artışı ile azalmaktadır (Ertan,2008).

Anksiyetenin ortaya çıkışında psikososyal unsurlar ve cinsiyetler arasındaki farklılıklar gözardı edilmemelidir. Sosyal öğrenme, kadına özgü cinsel rol, toplumun kadından beklentileri, yaşam olayları, kişinin strese yanıtı ve günlük sorunlarla baş etme yolları sıralanabilir (Bal ve diğ.,2013). Ayrıca kadınlar psikolojik danışmanlık hizmetlerinden faydalanmak için daha çok başvuruda buldukları ve erkeklere göre duygularını daha açık bir şekilde dışa vurup sorunlarını sözel olarak daha rahat ifade edebildikleri için kaygı düzeylerinin tespiti sağlanabilmektedir (Aktaş,2009).

Anksiyetenin en temel görevi tehlike veya tehdidin algılanmasını kolaylaştırmaktır. Ancak bazı kişilerin tehlikeyi algılama mekanizmaları oldukça geliştiği için aşırı tetikte olurlar ve çevredeki tehlike oluşturabilecek unsurların şiddetini ve sayısını abartırlar. Dolayısıyla bu gibi klinik durumlarda anksiyete işlevini kaybeder (Eysenck,1992).

Anksiyetenin ortada somut bir tehlike olmaksızın yaşanması sık ve şiddetli bir biçimde ortaya çıkması ve kişinin olağan yaşamını etkilemeye başlaması bireyde bir anksiyete bozukluğu olduğunu düşündürür (Türkçapar,2004). Anksiyete bozukluğunda kişiler uyarıcıları gerçekte olduğundan daha tehlikeli ve tehdit edici olarak algılayıp korktukları sonuçların oluşmasını engellemek ve güvence sağlamak için bilişsel ve davranışsal stratejiler kullanırlar (Tural,?).

Anksiyete (Kaygı) bozuklukları DSM-5'e göre şöyle sınıflandırılmaktadır:

- Ayrılma Kaygısı Bozukluğu.
- Seçici Konuşmazlık.
- Özgül Fobi.
- Toplumsal Kaygı Bozukluğu (Sosyal fobi).
- Panik Bozukluğu.
- Agora Fobi.
- Yaygın Kaygı Bozukluğu.
- Maddenin /İlacın Yol Açtığı Kaygı Bozukluğu.
- Başka Bir Sağlık Durumuna Bağlı Kaygı Bozukluğu.
- Tanımlanmış Diğer Bir Kaygı Bozukluğu.
- Tanımlanmamış Kaygı Bozukluğu (APA,2013).

DSM-5'te obsesif- kompulsif bozukluk, obsesif- kompulsif bozukluk bölümüne alınmıştır, travma sonrası stres bozukluğu ve akut stres bozukluğu, travma ve stres ile ilişkili bozukluklar bölümüne alınmıştır, anksiyete bozuklukları başlığı altında incelenmemektedir (APA,2013).

1.4.1. Anksiyete Türleri

Spielberg ve arkadaşları (1966) yaptığı çalışmalarda “İki Faktör Kaygı Kuramı”nı öne sürerek birbirinden farklı özellikte olan durumluk ve sürekli kaygı kavramlarını ortaya koymuşlardır (Aktaran Öner ve Le Compte,1998).

1.4.1.1. Durumluk ve Sürekli Anksiyete

Spielberger (1972) kaygıyı, kişisel bir farklılık olarak kaygıya yatkın olma hali olan “sürekli kaygı” ve stres verici bir durum karşısında verilen geçici bir duygusal tepki olan “durumluk kaygı” olarak iki şekilde açıklamıştır (Aktaran Öner ve Le Compte,1998).

Durumluk kaygı kişinin belirli bir uyarıcı ve ya durumu, kendisi için zararlı, tehlikeli ve tehdit edici olarak algıladığı (Davaslıgil,1994) subjektif bir korkudur fizyolojik olarak otonom sinir sistemindeki uyarılmaya bağlı olarak terleme, kızarma, sararma ve titreme gibi fiziksel değişimler, yaşanan gerginlik ve huzursuzluğun göstergeleridir (Öner ve Le Comte,1998) ve yakın dönem olaylarına bağlı kaygıdır (Ceylan ve diğ.,2003).

Sürekli anksiyete ise bir kişilik çizgisi olarak tanımlanır. İnsanın durumluk anksiyetesindeki sıklık ve şiddetindeki iniş ve çıkışlarla belirlenen ve genellikle içinde bulunduğu anksiyete düzeyidir (Davaslıgil,1994).

1.5. Depresyon ve Anksiyetenin Beraber Görülmesi

Anksiyete bozukluklarıyla depresyonun belirtileri arasında belirgin bir benzerlik söz konusu olmakla beraber çok sık bir biçimde de beraber görülür. Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Ek Tanı Araştırması (NCS)'na göre major depresyonu olan hastaların %58 inin ikincil bir anksiyete bozukluğu tanısı aldığı, herhangi bir anksiyete bozukluğu olan hastaların %68'inde de ek tanı olarak major depresyon aldığı saptanmıştır (Kessler ve ark.,1996,aktaran Türkçapar,2004).

Depresyonun ve kaygının bu kadar sıklıkla beraber görülmesi sebebiyle araştırmacılar, kaygı ve depresyonu ortaya çıkarıcı nedenlerin ve yaşanan olumsuz duygu durumunun temelde benzer olduğu ancak her iki psikopatolojinin bilişsel düzeyde kendine özgü düşünce sistemleri var olduğu teorisini ortaya koymuşlardır (Dürü,1999).

1.6. İlişki Doyumu ve Demografik Değişkenler İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Bu bölümde ilişki doyumu ve demografik değişkenler (yaş, eğitim düzeyi, eş eğitim düzeyi, çalışma durumu, evlilik süresi, evlilik biçimi, evlenmeden önceki tanışıklık süresi, gelir düzeyi, çocuk sayısı, eş destek düzeyi, evlilik gelecek öngörüsü) ile ilgili araştırmalar ele alınacaktır.

Yaş değişkenini ele alan çalışmalara bakıldığında Çakır (2008), farklı iller ve farklı meslek gruplarında bulunan 267 evli kadın ve 267 evli erkek olmak üzere toplam 534 evli birey ile yaptığı çalışmada 26–34 yaş grubunun, 35–50 yaş grubundan daha yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip olduğunu bulmuştur.

Demiray (2006) evli çiftler arasındaki evlilik uyumunun bazı demografik değişkenler ile ilişkisini ele aldığı 51 evli çiftle yaptığı çalışmada, evlilik uyumu ile eşlerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır. Şener (2002) ise çalışmada evlilik yaşı arttıkça evlilik uyumlarının azaldığını bulmuştur. Jose ve Alfons (2007) yaş değişkeninin ilişki doyumu üzerinde negatif etkisinin olduğunu yaşlı kişilerin ilişki doyumlarının daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Heaton ve Albercht (1991), Story ve diğerleri (2007) yaş ilerledikçe evlilik doyumlarının arttığını bulmuşlardır (Aktaran Anar,2011).

Eğitim düzeyi ve ilişki doyumu ile ilgili çalışmalarda Akar (2005), Çelik (2006), Çınar (2008), Erberk ve diğerleri (2005), Hasta (1996), Hünler ve Gençöz (2003), Kışlak-Tutarel ve Çabukça (2002) eğitim düzeyleri ile ilişki doyumları arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuşlardır. Anar (2011), Hatipoğlu (1993), Şener ve Terzioğlu (2002), Üncü (2007), Yıldırım (1992), Fıfıloğlu (1992) ve Abalı (2006) ise kişilerin eğitim düzeylerine göre evlilik doyumlarında anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuşlardır. Hamamcı (2005) ise araştırmasında, bireylerin eğitim düzeyleri düştükçe evlilikleriyle ilgili daha fazla işlevsel olmayan inançlara sahip olmaları sebebiyle evlilik doyumlarının düşük olduğunu bulmuştur.

Eş eğitim düzeyi ve evlilik doyumu ile ilgili Anar (2011) araştırmasında, kişilerin eğitim ve eş eğitim düzeyleri ile evlilik doyumları arasında anlamlı bir fark olduğunu bulmuştur. Fıfıloğlu (1992) da lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisi evli katılımcılarla yürüttüğü çalışmada eşin eğitim düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu göstermiştir.

Evlilik doyumu ve kadının çalışması ile ilgili Hasta (1996), yaptığı çalışmada çalışan kadınların ve eşlerinin evlilik doyumlarının çalışmayan kadınlar ve eşlerinininkinden daha düşük olduğunu buna karşın Tezer (1994) çalışan kadının ve eşinin evlilik doyumunun çalışmayan kadınlar ve eşlerinininkinden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Çilli ve diğerleri (2004) çalışan kadınların daha uyumlu evliliklere sahip olduklarını saptarlarken, Sezer (2005) herhangi bir işte çalışıyor olmanın evli kadınların uyum düzeylerini olumlu yönde etkilediğini bulmuştur.

Evlilik uyumu ile evlilik süresi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında Aktürk (2006), Çakır (2008), Demiray (2006) evlilik uyumu ile evlilik süresi arasında ilişki olduğunu göstermişlerdir.

Houseknecht ve Macke (1981) ve Filsinger ve Wilson'un (1984) evlilik süresi uzadıkça, kadınların evliliklerinden daha az memnun olduklarını göstermiştir (Aktaran Aktaş,2009). Bu konuda yapılan diğer çalışmalar ise Shackelford (2001) ve Learn, Tombar, Terdal ve Davns (1995)'in yaptığı çalışmalardır. Araştırmacılara göre uzun yıllar evli kalan kadın ve erkeklerin, cinsellik, birbirini anlama ve evlilik doyumu arasında negatif bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir (Aktaran Berk,2009).

Bowman (1990), evlilikte evlilik süresinin evlilik doyumu üzerindeki önemi üzerinde durmuş, eşler arasındaki evlilik doyumunun ilk iki yıldan sonra giderek düştüğünü, çocukların dünyaya gelişinin bu düşüşü hızlandığını iddia etmiştir (Aktaran Ovalı,2009). Ancak bazı araştırmalar Acar (1998), Berk (2009), Çağ (2011), Gürsoy (2004), Fıfıloğlu (1992), Hatipoğlu (1993), Kışlak ve Çabukça (2002) evlilik süresinin evlilik uyumunu etkilemediğini bulmuşlardır.

Çocuk sayısı ve evlilik doyumuna incelendiğinde Berk (2009) çocuk sayısının evlilik doyumunu etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Yeşiltepe (2011) ise araştırmasında öğretmenlerin çocuk sayısına göre evlilik uyum puanları arasında anlamlı fark olduğunu bulmuştur. Çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin evlilik uyumları, tek çocuk ile iki çocuk ve üstü çocuğu olan öğretmenlerin evlilik uyumlarından anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Sezer (2005)'de çalışmasında çocuk sayısının evlilik uyumu üzerinde farklılık yarattığı ve çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasında ters orantılı bir ilişki olduğu görülmüştür. Pletchaty, Couturier, Cote ve Roy (1996) ailedeki çocuk sayısı ile evlilik doyumunun olumsuz şekilde ilişkili olduğu bulunmuştur. Çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumu düşmektedir (Aktaran Çınar,2008).

Gelir düzeyinin evliliğe etkisi değerlendirildiğinde Erberk ve diğ., (2005), Hatipoğlu (1993), Ergin (2008) araştırmasında, gelirin evlilik doyumunu yordamadığını bulmuşlardır. Ancak Aktürk (2006), Işıloğlu (2006), Polat (2006), Yıldırım (1992), Şener (2002) araştırmalarında, ailenin aylık gelirinin evli bireylerin uyum düzeyleri üzerinde önemli düzeyde etkili olduğunu bulmuşlardır.

Evlilik öncesi tanışma süresi ve evlilik doyumu ile yapılan çalışmalar ele alındığında Berk (2009)'in demografik değişkenlerle evlilik doyumu ve yükleme tarzları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmasında evlilik doyumuyla tanışma süresine bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kılıç (2012) araştırmasında, boşanma aşamasında olan kişilerin büyük bölümünün bir yıldan daha kısa bir süre flört ettiklerini, evliliği devam edenlerin büyük bölümünün 1 yıldan daha uzun süre flört ettiklerini saptamıştır. Ovalı (2010)'da evlenmeden önce 1-3 yıl arası ilişki yaşayan bireylerin, 0-1 yıl ve 3-5 yıl arası ilişki yaşayan bireylere oranla daha fazla çatışma yaşadığı sonucuna ulaşmıştır.

Evlilik biçimi ve evlilik doyumuna bakıldığında Acar (1998), Hünler ve Gençöz (2003), Çelik (2006), Azizoğlu-Binici (2000), Gündoğdu (2007), Ödemiş (2008) evlilik biçiminin evlilik doyumunu etkilemeyeceği sonucunu bulmuşlardır. Ancak, bu araştırma bulgularının tersine Houser (2009), Çimen (2007) anlaşılarak evlenen çiftlerin görücü usulü evlenenlere kıyasla daha fazla evlilik doyumu

rapor ettiklerini bulmuşlardır. Zeytinoğlu (2013) ise çalışmasında görücü usulü ile evlenen bireyler, flört ederek evlenen bireylere göre daha yüksek düzeyde doyum yaşadığını saptamıştır.

Eş desteği ve evlilik doyumu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, Çağ (2011) 811 evli bireyden oluşan çalışma grubuyla gerçekleştirdiği çalışmasında, eş desteğiyle evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi değerlendirmiş evli bireylerin algıladıkları eş desteği ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulmuştur. Düzgün (2009) araştırmasında, evli kişilerin eşlerinin destek düzeyi arttıkça evlilik uyumlarının da arttığını bulmuştur.

Evli olma durumu ile mutluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen 17 ülkeyi kapsayan bir araştırmada, 17 ülkeden 16'sında evli olma durumu ile mutluluk arasında pozitif bir korelasyon olduğu evli olma durumu ile mutluluk arasındaki bütün ilişkilerin kaynağının evli insanların birbirine gösterdiği duygusal destek olduğu ortaya konmuştur (Stack ve Eshleman,1998).

Lundgren, Jergens ve Gibson (1980) yaptıkları çalışmada 164 orta halli evli çiftlere anket uygulanmıştır. Anksiyeteyi belirlemede, kadınlar için en önemli faktörün dayanışma olduğu, erkekler içinse anksiyeteyi belirleyen en önemli faktörün öz değerlendirme olduğu görülmüştür. Cramer (2006) partner desteğinin ilişki doyumuna olan etkisini belirlemek için yaptığı çalışmasında daha fazla duygusal destek ve daha az çatışma olmasının ilişki doyumunu pozitif yönde etkilediğini, duygusal desteğin olmamasının ilişki doyumunu düşürdüğünü göstermektedir.

Dehle, Larsen ve Landers (2001) eşler tarafından sağlanan ve algılan sosyal destek yeterliliğinin evlilikte ve bireysel hayattaki etkisini inceledikleri çalışmada üniversite mezunu 177 evli bireyin 7 gün içinde eşlerinden aldıkları destekleyici davranışların etkililiğini kaydetmişlerdir. Sonuç olarak; destek arttıkça evlilik kalitesinin arttığı, algılanan depresyon ve depresif belirtilerin ise azaldığı bulunmuştur (Aktaran Çağ,2011).

Evlilik gelecek öngörüsü ve evlilik uyumuna bakıldığında Düzgün (2009) evlilik uyumu ile evliliğin geleceğini değerlendirme biçimi arasında anlamlı bir ilişki saptarken Sakallı-Uğurlu (2003)'da romantik ilişkilerdeki gelecek zaman yönelimi ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtmektedir. Araştırmalar evlilik ilişkisinde bireyin eşine veya evlilik olaylarına ilişkin açıklamaların ya da yüklemelerin evlilik doyumunu yordadığı ve yüklemelerin evlilikteki rolünün ispatlandığı bulmuşlardır (Davey, Fincham, Beach ve Bradbury, 2001;aktaran Berk,2009).

1.7. İlişki Doyumu ve Depresyon İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

İlişki doyumu ve depresyon bağlamında ele alındığında şu bulgularla karşılaşmaktayız.

Kastro (1998), evlilik uyumu ile depresyon arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında evlilik ve depresyon arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Düzgün (2009) 157 evli katılımcı ile yaptığı araştırmasında, evli kişilerde depresyon, ilişkiye ilişkin inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisini incelediği çalışmasında evlilik uyumu ile depresyon arasında

negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip olan kişilerin depresyon düzeyi, düşük düzeyde evlilik uyumuna sahip olan kişilere göre daha düşük bulunmuştur.

Whisman (2007)'in evlilik doyumsuzluğu ile psikiyatrik hastalıkların ilişkisinin araştırdığı çalışmada, evlilik doyumsuzluğunun en çok ilişkili olduğu hastalıkların, kadınlarda majör depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu, erkeklerde ise distimia olduğu görülmüştür.

Whisman, Uebelacker ve Weinstock (2004), her iki partnerin depresyon ve anksiyete düzeyleri ve evlilik doyumları dikkate alındığı çalışmalarında, bir bireyin depresyon ve anksiyete değeri ile kendi evlilik doyumu arasında önemli bir ilişki olduğu, psikopatoloji değerlerinin artması sonucunda evlilik doyumunun azaldığı saptanmıştır.

Vento ve Cobb (2011)'un yeni evli çiftlerde depresyon semptomları ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin iki yıl içerisindeki değişimini incelediği araştırmada evlilik doyumunun depresyon semptomları üzerinde ciddi bir etkisinin olduğu bulunmasına rağmen, depresyon semptomlarının evlilik doyumunun gelecek zaman içerisindeki düzeyini öngörücü bir etkisinin olduğu görülmemiştir.

Fink, Shapiro (2013), başa çıkma yollarının evlilik dengesizliği ve depresyon ile evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişki üzerindeki etkisi inceledikleri çalışmada evlilik uyumsuzluğu ve evlilik doyumu arasında negatif korelasyon olduğu gözlemlenmiş, düşük evlilik doyumu ve depresyon arasında kuvvetli bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Hollist, Miller, Falceto ve Fernandes (2007) Brezilyalı kadınlar üzerinde yapılan araştırmanın sonucunda, evlilik doyumunun, bireylerin iki yıl sonraki depresyon düzeylerini önemli ölçüde öngördüğü bulunmuştur.

Fincham, Beach, Harold ve Osborne (1997)'un depresyon ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin cinsiyete bağlı olup olmadığını inceledikleri araştırmada yeni evlenmiş 150 çiftten araştırmanın başında ve 18 ay sonrasında olmak üzere iki farklı zamanda veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda evlilik doyumunun depresyon üzerindeki etkisinin kadınlarda erkeklere oranla daha büyük olduğu görülmüştür. Ancak erkeklerde, depresyonun evlilik doyumu üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Whisman ve Uebelacker (2009)'in yaptıkları orta yaşlı ve yaşlı 1869 çiftin katıldığı evlilik uyumsuzluğu ve depresyon semptomları arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada evlilik uyumsuzluğu ve depresyon arasında tek değil çift yönlü bir ilişki olduğu her ikisinin de birbirini etkilediği saptanmıştır.

Whitton ve Whisman (2010) yaptıkları araştırmada evlilik doyumunda yaşanan dengesizliğin depresyon semptomları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Evli veya partnerleriyle birlikte yaşayan 131 kişiden oluşan bir örneklem kullanılmıştır. Katılımcılar 12 hafta boyunca her haftanın sonunda CES-Depresyon Ölçeği ve ilişki doyumlarını ölçen 12 maddelik bir anket doldürmüşlerdir. Araştırma

sonucunda ilişki doyumunda yaşanan dengesizliğin (dalgalanmaların) ortalama ilişki doyumu ile negatif ilişkili olduğu görülmüştür.

1.8. İlişki Doyumu ve Anksiyete ve İle İlgili Çalışmalar

Evlilikteki ilişki doyumu ile anksiyete ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında araştırmaların genelde anksiyete bozukluklarının evlilik ilişkisine etkileri konusunda yapıldığı görülmektedir. İlişki doyumu ve anksiyete ile ilişkisini ele alan çalışmaların yapılması gerekliliği tespit edilmiştir. Bu bağlamda araştırmamızın evlilikteki ilişki doyumunun anksiyete ile ilişkisini ortaya koymaya çalışan bir çalışma olması hasebiyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Fidanoğlu (2006) 225 çift ile yaptığı araştırmasında, evli bireylerin evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiş, kaygı düzeyi yüksek olan kadınların evlilik uyumunun kaygı düzeyi düşük kadınlardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Bayrami, Heshmati ve Karami (2011) yaptıkları araştırmada kadınların evlilik doyumu ile durumluk ve süreklilik kaygıları arasında önemli ve negatif bir ilişki bulmuşlardır. Araştırma süreklilik kaygısı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin durumluk kaygısı ve evlilik doyumu ile ilişkisine oranla daha kuvvetli olduğunu ortaya koymuştur.

Yoon, Lira, Zinbarg ve Richard (2007) yaptıkları yaygın anksiyete bozukluğu ve evlilik süreci arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışma, yaygın anksiyete bozukluğunun başlangıcı, gelişimi ve tedavisi ile çiftlerin işlevselliği arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Zaider, Heimberg ve Idia (2010) anksiyete bozukluğunun çiftlerin hayatlarını nasıl etkilediğini inceledikleri araştırmada, ilişki stresi ile kaygı bozukluğu arasında bir ilişki olduğu görülmüştür.

Caughlin (2000),13 yıllık bir çalışmanın sonucunda çiftlerin evliliklerinin başlangıcından itibaren süreklilik anksiyetesinin evlilik olumsuzluğuna yol açtığını ve evlilik olumsuzluğunun da evlilik doyumsuzluğuna sebep olduğunu göstermiştir.

Dehle, Weiss (2002), 45 çiftten oluşan bir örnekleme süreklilik anksiyetesini ve evlilik uyumunu incelemişler, erkeklerin anksiyeteleri kendilerinin ve eşlerinin evlilik uyumunu belirlerken, kadınların anksiyeteleri kendilerinin ve eşlerinin evlilik uyumunu belirleyici bir role sahip olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Dutton (2002) yaygın anksiyete bozukluğu yaşayan kadınların yaşadığı evlilikleri incelemiştir. YAB olan kadınların partnerleriyle aralarındaki ilişkiye karşı olumsuz tutumlar beslediği belirlenmiştir. Bu kadınlar problem çözme yaklaşımından ziyade kaçınmayı, duygularını ifade etmekten ziyade belirsizliği tercih etmekte ve eşlerine daha az bağlı olduklarını, eşleri tarafından daha az kabul edildiklerini hissetmektedirler. Mcleod (1994)'da yaygın anksiyete bozukluğu olan kadınların, evliliklerini diğer kadınlara göre daha az tatmin edici buldukları gözlemlenmiştir.

Araştırmamızın evlilikte yaşanan ilişki doyumunu ve anksiyete ilgili ilişkisini ortaya koymaya çalışan bir çalışma olması hasebiyle literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.9.Çalışmanın Amacı ve Hipotezler

Bu bilgilerden yola çıkarak bu çalışmada, evli kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyum düzeyleri ile depresyon ve anksiyete ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda kurulan hipotezler aşağıda belirtilmiştir:

H1: Evli kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyum düzeyi arttıkça depresyon düzeylerinde azalma görülecektir.

H2: Evli kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyum düzeyi arttıkça anksiyete düzeylerinde azalma görülecektir.

H3: Yaş değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4: Eğitim düzeyi değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H5: Eş eğitim düzeyi değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H6: Evlilik süresi değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H7: Çocuk sayısı değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H8: Gelir düzeyi değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H9: Çalışma durumu değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H10: Evlenmeden önceki tanışma süresi değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H11: Evlilik biçimi değişkenine göre İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H12: İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları ile algılanan eş destek düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H13: İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) puanları ile gelecekte evlilik hayatına öngörüsü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2. Materyal ve Metod

Bu bölümde çalışmanın örneklemeden ve veri toplama araçlarından bahsedilecektir.

2.1. Örneklem Seçimi

Araştırmanın İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi Yıldırım mahallesinde yaşamakta olan 234 evli kadından oluşmaktadır. Katılımcılar, araştırmacıya çevresinden örnekleme imkanı veren uygun örnekleme (Aziz,1990) yöntemi ile belirlenmiştir.

Katılımcıların yaş ortalaması 11'i 18-24 yaş aralığında, 49'u 25-30 yaş aralığında, 125'i 31-45 yaş aralığında, 46'sı 45-59 yaş aralığında, 3'ü de 60 yaş ve üstü aralığındadır. Katılımcıların 9'u okuryazar, 93'ü ilköğretim mezunu, 56'sı lise mezunu, 65'i üniversite mezunu, 11'i de yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların 43'ü 1-5 yıldır, 46'sı 6-10 yıldır, 38'i 11-15 yıldır, 39'u 16-20 yıldır, 68'i de 21 yıl ve üstü evlidir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde çalışmada kullanılan veri toplama araçları olan Demografik Bilgi Formu, İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI-I-II) hakkında bilgi verilecektir.

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formu, yaş, eğitim düzeyi, eş eğitim düzeyi, çalışma durumu, kaç yıllık evli olduğu, çocuk sayısı, gelir durumu, evlenmeden önceki tanışıklık süresi, nasıl evlendiği, eş desteği, gelecekte evlilik hayatını nasıl değerlendirdiği ile ilgili sorular içermektedir.

2.2.2. İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS)

Hendrick (1981), evli bireylerin ilişkilerinden aldıkları doyum düzeyini ölçmek amacıyla beş maddelik Evlilik Değerlendirme Ölçeği geliştirmiştir. Hendrick (1988) ölçeğin kapsamını geliştirerek, bütün romantik ilişkilerde doyum düzeyini ölçmek amacıyla yedi maddelik bir ölçeğe dönüştürülmüş ve adı İlişki Değerlendirme Ölçeği (Relationship Assessment Scale) olarak adlandırılmıştır (Aktaran Yalçın,2010).

Hendrick (1988) yaptığı faktör analizinde RAS'ın tek faktörlü olduğunu ve toplam varyansının %46'sını açıkladığını ve maddeler arasındaki korelasyonun yeterli olduğunu bulmuştur. Madde toplam korelasyonu .57 ile .76 arasındadır. Flört eden çiftler örnekleminde yapılan çalışmada RAS ile Çift Uyum Ölçeği arasındaki korelasyon .80 bulunmuştur (Kılınçer ve Dost,2013).

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Curun (2001) tarafından yapılmış, ölçeğin faktör analizi sonucunda tek faktörlü bir yapısı olduğu ve iç tutarlık katsayısının .86 olduğu belirtilmektedir (Bestay,2007). Ölçekteki 4. ve 7. maddeler ters puanlanmakta ve puanların artması ilişki doyumunun arttığını göstermektedir (Kılınçer ve Dost,2013).

2.2.3.Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)

Depresyonda görülen duygusal, bilişsel, somatik ve motivasyon ile ilgili belirtilerin derecesini ölçmek için geliştirilen Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilen 21 maddelik bir ölçektir. Dört seçenekten oluşur ve her madde 0 ile 3 arasında puan alır ve puanın artması depresyon duygularını yaşama durumunun arttığını göstermektedir (Ünal,2010). Envanter tek ve çift sayılı maddelerden oluşmaktadır. İki yarım tek güvenilirlik katsayısı Hisli (1988) tarafından 259 üniversite öğrencisi ile yapılan bir araştırmada 0.74 olarak bulunmuştur (Yelkenci,2013).

2.2.4.Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI-I-II)

Ölçek, durumluk ve sürekli kaygı düzeyini ölçmek amacıyla Spielberger ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş ve Spielberger'in iki faktörlü kaygı kuramı temel alınmıştır. Bir öz bildirim ölçeği olan STAI, her biri 20 maddelik iki ayrı ölçekten oluşur. Ölçeğin geçerlik güvenilirlik çalışmaları Le Compte ve Öner tarafından Türkçeye çevrilerek yapılmıştır (Bal,2010).

Ölçeğin güvenilirlik katsayıları Sürekli Anksiyete Ölçeği için 0,82 ile 0,87 arasında; Durumluk Anksiyete Ölçeği için 0,94 ile 0,96 arasında olduğu bulunmuştur (Davaslıgil,1994).

Durumluk Anksiyete Ölçeğinde iki tür ifade bulunmaktadır. Ölçekteki yirmi maddenin yarısı o andaki endişe, kaygı, gerginlikle ilgili duyguları ifade eder. Anksiyete durumu doğrudan ifadelerle, sakinlik durumu ise tersine dönmüş ifadelerle dile getirilmiştir. Bunlar, 1.,2.,5.,8.,10.,11.,15.,16.,19. ve 20. maddeleridir (Davaslıgil,1994).

Sürekli Anksiyete Ölçeği, ölçeğin ikinci kısmını oluşturur. Bireyin geneldeki anksiyete düzeyini belirlemeyi amaçlar. Kişi ölçeğin birinci kısmında olduğu gibi dört derece üzerinden duygularının yerini belirler. Bu ölçekte de tersine dönmüş ifadeler bulunmaktadır. Bunlar, 21.,26.,27.,30.,33.,36. ve 39. maddeleridir (Davaslıgil, 1994).

2.3Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows programı kullanılmıştır.

Verilerin tanımlanmasında sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri kullanılmıştır.

İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ile depresyon, kaygı, algılanan eş destek düzeyi ve gelecekte evlilik hayatının durumuna ilişkin öngörü puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla Pearson çarpım moment korelasyon analizi uygulanmıştır.

İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile yaş, eğitim düzeyi, eşin eğitim düzeyi, çocuk sayısı, algılanan gelir düzeyi, evlenmeden önceki tanışıklık süresi, evlenme şekli, değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için non-parametrik Kruskal Wallis-H testi,

Kruskal Wallis testi sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere Mann Whitney-U testi,

İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları çalışma durumu, değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup t testi,

İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA),

Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere post-hoc LSD, testi uygulanmıştır. $P < 0.05$ düzeyi istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Demografik Bilgiler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel sonuçlarına yer verilmektedir.

Tablo 1: Örneklemin Sosyo-demografik Özellikleri

	Kişi sayısı N	Yüzdelerik %
	234	100,0
Yaş		
18-24 yaş	11	4,7
25-30	49	20,9
31-45	125	53,4
45-59	46	19,7
60 yaş ve üstü	3	1,3
Eğitim Durumu		
Okuryazar	9	3,8
İlköğretim	93	39,7
Lise	56	23,9
Üniversite	65	27,8
Yüksek lisans	11	4,7
Eş Eğitim Düzeyi		
Okur Yazar	6	2,6
İlköğretim	80	34,2
Lise	60	25,6
Üniversite	76	32,5
Yüksek Lisans	12	5,1
Çalışma Durumu		
Evet	99	42,3
Hayır	135	57,7
Evlilik Süresi		
1-5 yıl	43	18,4
6-10 yıl	46	19,7
11-15 yıl	38	16,2
16-20 yıl	39	16,7
21 yıl ve üstü	68	29,1
Çocuk Sayısı		
Yok	37	15,8
1 Çocuk	44	18,8
2 Çocuk	79	33,8
3 Çocuk	57	24,4
4 Çocuk ve üstü	17	7,3
Gelir Düzeyi		
Düşük	10	4,3
Orta	13	5,6
Orta altı	155	66,2
Orta üstü	51	21,8
Yüksek	5	2,1

Evlilik Öncesi Tanışıklık Süresi

1 yıldan az	113	48,3
1-2 yıl arası	56	23,9
2-4 yıl arası	26	11,1
4 yıl ve daha fazla	39	16,7

Evlilik Biçimi

Görücü Usulü	101	43,2
Anlaşarak	118	50,4
Zorla	4	1,7
Kaçarak	11	4,7

Tablo 2: Örneklem Eş Destek Düzeyi ve Evliliğe İlişkin Gelecek Öngörüsünün İlişki Değerlendirme Ölçeğine Göre Puan Dağılımları

	<i>N</i>	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Eş Destek Düzeyi	234	4,70	1,80
Evliliğe İlişkin Gelecek Öngörüsü	234	5,20	1,54

Tablo 2’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin yedi puan üzerinden yaptıkları değerlendirmelerde eşlerinin kendilerine sağladığı destek düzeyi (puan arttıkça olumluluk artar) için aritmetik ortalama $\bar{x}=4,70$ standart sapması $ss=1,80$ olarak; yine aynı şekilde yedi puan üzerinden yaptıkları değerlendirmelerde gelecekte evlilik hayatlarının durumuna ilişkin öngörü (puan arttıkça olumluluk artar) için $\bar{x}=5,20$ standart sapması $ss=1,54$ olarak hesaplanmıştır.

3.2.Demografik Bilgilerin İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları İle Karşılaştırılması

Tablo 3: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

	<i>N</i>	Ort	Standart sapma	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>U</i>
(1) 18-24 arası	11	34,09	9,26				
(2) 25-30 arası	49	37,57	4,74				4<1
(3) 31-45 arası	125	35,14	6,35	14,94	3	,002	4<2
(4) 45 ve üzeri	49	31,37	8,53				4<3
Toplam	234						

Tablo 3’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, ilişki doyumu ($\chi^2=14,94$; $p<,01$); puanları için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Anlamlı bulunan farklılıkların kaynağını belirlemek amacıyla kullanılan özel bir yöntem bulunmadığından gruplar kendi aralarında Mann Whitney-U analizi ile karşılaştırılmıştır; ilişki doyum puanları için de 45 yaş ve üzeri grubun puanlarının diğer tüm grupların puanlarından anlamlı şekilde düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 4: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

	<i>N</i>	Ort	ss	χ^2	<i>sd</i>	<i>P</i>
(1) Okur-yazar	9	34,44	7,78			
(2) İlköğretim	93	34,35	7,90			
(3) Lise	56	34,30	6,18	2,94	4	,568
(4) Üniversite	65	35,52	6,54			
(5) Yüksek lisans	11	37,27	4,52			
Toplam	234					

Tablo 4’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, ilişki doyumu ($\chi^2=2,94$; $p>,05$) farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 5: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Eşin Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

	<i>N</i>	Ort	Standart Sapma	χ^2	<i>sd</i>	<i>P</i>
(1) Okur-yazar	6	35,33	8,02			
(2) İlköğretim	80	32,79	8,05			
(3) Lise	60	35,50	6,92	8,02	4	,091
(4) Üniversite	76	36,21	5,52			
(5) Yüksek lisans	12	35,67	5,58			
Toplam	234					

Tablo 5’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının eşin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, ilişki doyumu ($\chi^2=8,02$; $p>,05$) puanları için farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 6: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Puan	Gruplar	<i>N</i>	\bar{x}	ss	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>P</i>
İlişki Değerlendirme Ölçeği	Çalışıyor	99	35,08	6,76	,51	232	,610
	Çalışmıyor	135	34,61	7,18			

Tablo 6’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, ilişki doyumu ($t=,51$; $p>,05$); puanları için grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 7: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Evlilik Süresi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Puan	Grup	N	\bar{x}	SS	F	P	LSD
İlişki Değ. Ölçeği	(1) 1-5	43	36,70	6,19	3,22	,013	5<1 5<2 5<3
	(2) 6-10	46	35,70	5,23			
	(3) 11-15	38	36,18	5,58			
	(4) 16-20	39	34,18	7,21			
	(5) 21 üstü	68	32,60	8,49			
	Toplam	234	34,81	7,00			

Tablo 7’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ilişki doyumu (RAS) ($F=3,22$; $p<,05$); grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Anlamlı bulunan farklılıkların kaynağını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiş ve gruplar LSD analizi ile karşılaştırılmıştır. Bu analizlerin ardından ilişki doyumu (RAS) puanları için 21 yıl ve üstü yıldır evli olanların ilişki doyumlarının 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl süredir evli olanların puanlarından anlamlı şekilde düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 8: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Puan	Algılanan Gelir Düzeyi	N	Ort	SS	χ^2	sd	P
İlişki Değerlendirme Ölçeği	(1) Yok	37	37,30	4,94	4,40	4	,355
	(2) 1 Çocuk	44	34,39	7,74			
	(3) 2 Çocuk	79	34,59	6,42			
	(4) 3 Çocuk	57	33,89	7,88			
	(5) 4 ve üstü	17	34,53	7,76			
	Toplam	234					

Tablo 8’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, ilişki doyumu ($\chi^2=4,40$; $p>,05$) puanları için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 9: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Puan	Algılanan Gelir Düzeyi	N	Ort	ss	χ^2	sd	P
İlişki Değerlendirme Ölçeği	(1) Düşük	10	28,10	10,72	7,03	4	,134
	(2) Ortanın Altı	13	33,08	8,69			
	(3) Orta	155	34,86	6,83			
	(4) Ortanın Üstü	51	36,10	5,18			
	(5) Yüksek	5	37,80	8,98			
	Toplam	234					

Tablo 9’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, ilişki doyumu ($\chi^2=7,03$; $p>,05$) puanları için farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 10: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Evlilik Öncesi Tanışıklık Süresi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Puan	Evlenmeden Önceki Tanışıklık Süresi	N	Ort	ss	χ^2	sd	P
İlişki Değerlendirme Ölçeği	(1) 1 yıldan az	113	34,34	7,35	1,61	3	,656
	(2) 1-2 yıl arası	56	34,80	6,89			
	(3) 2-4 yıl arası	26	34,35	7,22			
	(4) 4 yıldan fazla	39	36,49	5,84			
	Toplam	234					

Tablo 10’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının evlenmeden önceki tanışıklık süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, ilişki doyumu ($\chi^2=1,61$; $p>,05$); puanları için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 11: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Evlenme Şekli Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Puan	Evlenme Biçimi	N	Ort	ss	χ^2	sd	P
İlişki Değerlendirme Ölçeği	(1) Görücü Usulü	101	34,54	7,60	4,24	3	,237
	(2) Anlaşarak	118	35,51	5,93			
	(3) Zorla	4	28,75	8,77			
	(4) Kaçarak	11	31,91	9,84			
	Toplam	234					

Tablo 11’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının evlenme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, ilişki doyumu ($\chi^2=4,24$; $p>,05$); puanları için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

3.3.İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Algılanan Eş Destek Düzeyi ve Gelecekte Evlilik Hayatının Durumuna İlişkin Öngörü Arasındaki İlişki

Tablo 12: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Algılanan Eş Destek Düzeyi Arasındaki İlişki

	Algılanan Eş Destek Düzeyi		
	N	r	p
İlişki Değerlendirme Ölçeği	234	,717	,000

Tablo 12’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ile algılanan eş destek düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda, algılanan eş destek düzeyi ile İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ($r=,717$; $p<,001$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu değerler algılanan eş destek düzeyi arttıkça İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının arttığını göstermektedir.

Tablo13: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Gelecekte Evlilik Hayatının Durumuna İlişkin Öngörü Arasındaki İlişki

	Evlilik Hayatına İlişkin Öngörü		
	N	r	p
İlişki Değerlendirme Ölçeği	234	,697	,000

Tablo 13’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ile gelecekte evlilik hayatının durumuna ilişkin öngörü arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda, evlilik hayatına ilişkin öngörü ile İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ($r=,697$; $p<,001$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu değerler gelecekte evlilik hayatının durumuna ilişkin öngörü olumlu yönde arttıkça İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının arttığını göstermektedir.

3.4 İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Depresyon ve Kaygı Ölçekleri Arasındaki İlişki

Tablo14: İlişki Değerlendirme Ölçeği Puanları ile Depresyon ve Kaygı Ölçekleri Arasındaki İlişki

Depresyon ve Kaygı Puanları	İlişki Değerlendirme Ölçeği (RAS) Puanları		
	N	r	p
Depresyon (Beck)	234	-,422	,000
Durumluk Kaygı (STAI-I)	234	-,403	,000
Sürekli Kaygı (STAI-II)	234	-,453	,000

Tablo 14’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ile depresyon ve kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda, İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ile Beck depresyon puanları ($r=-,422$; $p<,001$); durumluk anksiyete (STAI-I) puanları ($r=-,403$; $p<,001$), sürekli anksiyete (STAI-II) puanları ($r=-,453$; $p<,001$) arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Bu değerler İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları düştükçe depresyon, durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanlarının anlamlı şekilde yükseldiğini göstermektedir.

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın hipotezleri doğrultusunda elde edilen sonuçlar, benzer araştırmalardan elde edilen bulgular, araştırmanın sınırlılıkları ve önerilere yer verilmektedir.

Bu çalışmada evli kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyum düzeyleri ile depresyon ve anksiyete ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi Yıldırım Mahallesi'nde yaşayan gönüllü 234 evli kadın katılımcıya ait veriler değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları ile depresyon, durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Bu değerler İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları düştükçe depresyon, durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanlarının anlamlı şekilde yükseldiğini göstermektedir. Diğer bir deyişle ilişki doyumu arttıkça depresyon ve anksiyetenin azaldığı bulunmuş olup böylece hipotez doğrulanmıştır. Kastro (1988) ve Düzgün (2009)'ün evlilik uyumu ve depresyon arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koyan çalışmaları araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Whisman (2007)'in evlilik doyumsuzluğu ile psikiyatrik hastalıkların ilişkisinin araştırıldığı çalışması da evlilik doyumsuzluğunun duygu durum bozuklukları, anksiyete bozuklukları ve alkol-madde bağımlılığı ile ilişkisini ortaya koymaktadır.

Bayrami, Heshmati ve Karami (2011) yaptıkları araştırma kadınların evlilik doyumu ile durumluk ve süreklilik kaygıları arasında önemli ve negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Zaider, Heimberg ve Idia (2010) anksiyete bozukluğunun çiftlerin hayatlarını nasıl etkilediğini inceledikleri araştırmada ilişki stresi ile kaygı bozukluğu arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermekte ve literatürle örtüşmektedir.

İlişki doyumu ve yaş değişkenine bakıldığında, evli kadınların yaş gruplarına göre ilişki doyumları arasında farklılık olduğu 45 yaş ve üzeri grubun ilişki doyum puanlarının, diğer tüm grupların (18-24 yaş arası, 25-30 yaş arası, 31-45 yaş arası) puanlarından anlamlı şekilde düşük olduğu görülmüştür. Bulgular Çakır (2008)'in araştırmasıyla örtüşmektedir. Araştırmada yaşa göre evlilik uyumu açısından fark olduğu ve 26-34 yaş grubunun, 35-50 yaş grubundan daha yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip olduğu belirtilmektedir. 45 yaş ve üzeri gruptaki evli kadınların ilişki doyum puanlarındaki azalmanın anlamlı olması, evlilik ilişkisi ve diğer psikososyal etkenlerin sonucunda kadınların yıpranmışlığı ve yaş arttıkça biriken sıkıntılarının etkilerini daha fazla hissetmeleri sebebiyle ile açıklanabilir.

Araştırma evli kadınların eğitim düzeyleri ile ilişki doyumları arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Akar (2005), Çelik (2006), Çınar (2008), Erberk ve diğerleri (2005), Hasta (1996), Hünler ve Gençöz (2003), Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2000)'nin yaptıkları çalışmalar araştırma sonucunu destekler bulgular sunmaktadır. Araştırmanın sonucu eğitim düzeyi farklı olsa evli kadınların evliliklerinden beklentilerinin benzer olacağı düşüncesi ile açıklanabilir.

Araştırma sonucunda eşlerinin eğitim düzeylerine göre ilişki doyumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu durum literatürle tutarlılık göstermemektedir. Anar (2011) ve Fıfıloğlu (1992) araştırmalarında eşin eğitim düzeyi ile evlilik doyumu/uyumu arasında ilişkinin anlamlı olduğunu göstermiştir. Araştırmamızın sonucunda eş eğitim düzeyi ile ilişki doyumu arasında farklılık olmamasını, araştırmamıza katılan evli kadınların eğitim düzeylerinin, eşlerinin eğitim düzeyleri ile yakın olması ile açıklanabilir.

Araştırma sonucuna göre evli kadınların çalışıyor olması ile ilişki doyum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Literatürde bu bulguyu destekleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Hasta (1996) yaptığı çalışmada çalışan kadınların ve eşlerinin evlilik doyumlarının çalışmayan kadınlar ve eşlerinininkinden daha düşük olduğunu buna karşın Tezer (1994) çalışan kadının ve eşinin evlilik doyumunun çalışmayan kadınlar ve eşlerinininkinden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Çilli ve diğerleri (2004) çalışan kadınların daha uyumlu evliliklere sahip olduklarını belirtirken, Sezer (2005) yaptığı çalışmada 85 evli kadının uyum düzeylerini incelemiş ve evli kadınların herhangi bir işte çalışıyor olmalarının onların uyum düzeylerini olumlu yönde etkilediğini bulmuştur. Bu bulgular, araştırma sonucunu desteklememektedir. Bu sonuç örnekleme yer alan evli kadınların çalışıp çalışmamasından çok içinde buldukları başka etkenlerin ilişki doyumlarını belirlediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonucuna göre 21 yıl ve üstü evli olanların diğer gruba göre ilişki doyumları düşük olduğu bulunmuştur. Demiray (2006) evlilikte uyumun demografik özelliklerine göre incelediği çalışması evlilik uyumu ile eşlerin yaşları ve evlilik süresi arasında anlamlı ilişkiler olduğunu, Şener (2002) ailede eşler arası uyuma etki eden faktörleri ele alan araştırmasında katılımcıların evlilik yaşı, evlilik süresi arttıkça evlilik uyumlarının azaldığını bulmuştur. Bu bulgular araştırma sonucunu desteklemektedir. Jose ve Alfons (2007) demografik etkenlerin evlilik doyumu ile ilgili çalışmasında evlilik süresi etkisinin evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmamızda evli kadınların yaşları ve evlilik süreleri arttıkça ilişki doyumları düşük bulunmuş, yaş değişkeni ve evlilik süresi değişkeni sonuçlarının birbirleriyle tutarlı olduğu görülmüştür.

Çocuk sayısı ile ilişki doyum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Berk (2009) evli öğretmenlerin yüklenme tarzları ve evlilik doyum algılarının bazı demografik değişkenler açısından incelediği araştırmasında, çocuk sayısının evlilik doyumunu etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular araştırma sonucunu desteklemektedir. Ancak Yeşiltepe (2011) araştırmasında çocuk sayısına göre evlilik uyum puanları arasında anlamlı fark olduğunu bulmuştur. Sezer (2005) ise çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasında ters orantılı bir ilişki olduğu görülmüştür. Pletchaty, Couturier, Cote ve Roy (1996) çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumu düştüğünü saptamıştır (Akt; Çınar,2008). Araştırmanın sonucu, örneklem grubu için önemli olanın çocuk sayısından çok ilişkisinin ihtiyaç ve beklentilerini karşılıyor olup olmamasına dair algısı şeklinde yorumlanabilir. Çocuk sayısının evlilik

doyumunu üzerinde olumlu ya da olumsuz etkisi olup olmadığı bu alanda yapılacak destekleyici çalışmalarla ortaya konulabilir.

Gelir düzeyine göre, ilişki doyumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Gelirin evlilik doyumu üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalara baktığımızda birbirinden farklı sonuçlar çıktığını görmekteyiz. Erberk ve diğ. (2005), Hatipoğlu (1993), Ergin (2008) gelirin evlilik doyumunu yordamadığını bularak araştırmamızın sonucunu desteklerken Aktürk (2006), Işıloğlu (2006), Polat (2006), Yıldırım (1992), Şener (2002) ailenin aylık gelirinin evli bireylerin uyum düzeyleri üzerinde önemli düzeyde etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre algılanan gelir düzeyinin az ya da çok olması evli kadınların ilişki doyumu düzeylerinde, anlamlı değişiklikler meydana getirmemektedir. Bunun olası nedenleri arasında evli kadınların evlilik süreci içerisinde en çok dikkat ettiği şeyin eşiyile iletişim olduğu söylenebilir. Bu sebeple gelir düzeyi gibi etmenler ikinci düzeyde kalabilmektedir.

Evlilik öncesi tanışıklık süresi ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Berk (2009)'in demografik değişkenlerle evlilik doyumu ve yükleme tarzları arasındaki ilişkisini ortaya koyan çalışmasında, tanışma süresi ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ovalı (2010) araştırmasında evlenmeden önceki tanışma süresinin ilişki doyumunu sınımadığını saptamıştır. Bu çalışmalar araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Evlilik biçimi ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Acar (1998), Hünler ve Gençöz (2003), Çelik (2006), Azizoğlu-Binici (2000), Gündoğdu (2007), Ödemiş (2008) evlilik biçiminin evlilik doyumunu etkilemediği sonucunu bulurken, bu bulgularının tersine Houser (2009), Çimen (2007) anlaşılarak evlenen çiftlerin görücü usulü evlenenlere kıyasla daha fazla evlilik doyumu yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Zeytinoğlu (20013) ise görücü usulü ile evlenen bireylerin flört ederek evlenen bireylere göre daha yüksek düzeyde doyum yaşadığını saptamıştır. Görüldüğü üzere çalışmalarda birbirleriyle tutarsız sonuçlar görülmektedir. Araştırmalar arasında belirlenen bu tutarsızlığın nedeninin, örneklem grubu arasındaki kültürel etmenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Eş destek düzeyi ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu, algılanan eş destek düzeyi arttıkça ilişki değerlendirme ölçeği puanlarının arttığı görülmektedir. Araştırmanın sonucu, ilgili literatürle tutarlılık göstermektedir. Çağ (2011), 811 evli bireyden oluşan çalışma grubuyla gerçekleştirilen çalışmada, eş desteğiyle evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi değerlendirmiştir. Evli bireylerin algıladıkları eş desteği ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Düzgün (2009) araştırmasında, evli kişilerin eşlerinin destek düzeyi arttıkça evlilik uyumlarının da arttığını bulmuştur. Cramer (2006) partner desteğinin ilişki doyumuna olan etkisini belirlemek için yaptığı çalışmasında daha fazla duygusal destek ve daha az çatışma olması ilişki doyumunu pozitif yönde etkilediği duygusal desteğin olmaması ilişki doyumunu düşürdüğü

sonucuna ulaşmıştır. Eş desteği, kadının birçok psikolojik ihtiyaçlarını karşıladığı için ilişki doyumunu arttıran önemli bir etken olduğu düşünülmektedir.

Gelecekte evlilik hayatının durumuna ilişkin öngörü ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu, gelecekte evlilik hayatının durumuna ilişkin öngörü olumlu yönde arttıkça İlişki Değerlendirme Ölçeği puanlarının arttığı; öte yandan gelecekte evlilik hayatının durumuna ilişkin olumlu öngörü azaldıkça depresyon, durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanlarının anlamlı şekilde yükseldiği görülmektedir. Araştırmanın sonucu ilgili literatürle tutarlılık göstermektedir. Düzgün (2009) yaptığı çalışmada evlilik uyumu ile evliliğin geleceğini değerlendirme biçimi arasında, Sakallı-Uğurlu (2003) ise, romantik ilişkilerdeki gelecek zaman yönelimi ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu saptamışlardır. Büyükşahin (2005) çalışmasında, ilişkinin niteliğini olumlu değerlendirmek, ilişkide güvende hissetmek, ilişkiye bağlılık ve gelecek zaman yönelimi gibi geleceğe yönelik planları içeren değişkenlerin ilişki doyumunu anlamlı olarak yordadığını ortaya koymuştur. Bu çalışmalar araştırmamızın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Örneklemin demografik özellikleri araştırmanın sınırlılıklarından birisidir. Örneklem grubu büyükşehirde yaşayan gelir ve eğitim düzeyi genel olarak iyi 234 evli kadından oluşmuştur. Bu ise bulguların genellenebilirliği açısından sınırlama getirmektedir. Farklı şehirde yaşayan geniş örnekleme sahip olan çalışmalar, elde edilen bulguların genellenebilirliğini arttıracaktır.

Bu araştırmada evli kadınların eşleriyle ilişki doyumlarının depresyon ve anksiyete ile ilişkisi araştırılmıştır. Çiftlerin çalışmalara dahil edilmesi birbirlerinin ilişki doyumlarını nasıl algıladıklarına dair daha spesifik sonuçların elde edilmesini sağlayabilir.

Yapılan literatür taraması sırasında ulaşılabilen araştırmalar incelendiğinde ilişki doyumu ve anksiyete ilişkisini ele alan çalışmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Araştırmacılara bu konuya eğilmeleri tavsiye edilmektedir.

Araştırmada evlilik ilişkisinden sağlanan doyumun özellikle evli kadınlarda depresyon ve anksiyete ile yakın ilişkisi olduğu saptanmıştır. Evlilik terapilerinde uzmanların, çiftin ilişkilerinden aldıkları doyuma dikkat etmeleri ve çiftlere ilişki doyumunu artırıcı stratejilerin öğretilmesinin terapi sürecine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Evli bireylere yönelik hazırlanacak çalışmalarda evlilikte ilişki doyumu ile ilgili farkındalık sağlanması açısından evlilik iyileştirme veya geliştirme programlarına evli kadınların eşleriyle birlikte katılmasının sağlanması gerektiği ve bu konuda özendirici çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abalı, S. (2006). Boşanmak için başvuran kadınların evlilikteki cinsel yaşamlarını boşanma nedeni olarak görme durumları. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Acar, H. (1998). Ankara'da sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu genel müdürlüğü'ne bağlı sosyal hizmetler kuruluşlarında çalışan üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumları. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akar, H. (2005). Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde; çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması. Uzmanlık tezi, İstanbul.
- Aktaş, S. (2009). Eşlerden birinin kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aktürk, B, E. (2006). Yeniden evlenen Türk ailelerde evlilik doyumu: Medeni duruma göre karşılaştırma, üvey çocukların etkisi ve yordayan faktörler. Ortadoğu Üniversitesi, Ankara.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). DSM-5 tanı ölçütleri başvuru el kitabı (1.Baskı). (E. Köroğlu, Çev.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Anar, B. (2011). Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumunun incelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aşkın, Rüstem. (1999). Depresyon el kitabı (2.Baskı). Konya: Lilly Yayınları.
- Ayrancı, Ü. ve Yenilmez, Ç. (2002). Eskişehir ilinde birinci basamak sağlık kurumlarında verilen ruh sağlığı hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*;13(2):115-24.
- Aziz, A. (1990). Araştırma yöntemleri-teknikleri iletişim. Ankara: ILAD Yayınları. No:3.
- Azizoğlu-Binici, S. (2000). Psikolojik yardım için başvuruda bulunan ve bulunmayan evli çiftlerin evlilik ilişkilerini değerlendirmelerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bal, U. (2010). Anksiyete bozukluklarında cinsiyete göre semptom farklılıkları. Uzmanlık tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Bal, U., Çakmak, S. ve Uğuz, Ş. (2013). Anksiyete bozukluklarında cinsiyete göre semptom farklılıkları. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi. Archives Medical Review Journal*; 22(4):441-459
- Bayrami, M., Heshmati, R., ve Karami, R. (2011). Anxiety: Trait/state, sensation seeking, and marital satisfaction in married women. *Social and Behavioral Sciences*, 30, 765-770.

- Berk, M. (2009). Evli öğretmenlerin yüklenme tarzları ve evlilik doyumu algılarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Berkun, O. E. (2003). Anksiyete ve anksiyete bozuklukları. İstanbul: Turgut Yayıncılık.
- Bradbury, T.N. ve Karney, B.R. (2004). Understanding and altering the longitudinal course of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66 (Nov), 862-879.
- Budak, S. (2009). *Psikoloji sözlüğü* (4. basım). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Budakoğlu, I. İ., Maral, I., Coşar, B., Biri, A. ve Bumin, M. A. (2005). 15 yaş üzeri kadınlarda anksiyete sıklığı ve gelişimini etkileyen faktörler. *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 2 (2), 92-97
- Büyükhahin, A. (2005). Çokboyutlu ilişki ölçeği: Geçerli güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 2005; 16(2):97-105.
- Caughlin, J. P. (2000). How does personality matter in marriage? An examination of trait anxiety, interpersonal negativity, and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78: 2, 326-336
- Ceylan, A., Özen, Ş., Palancı, Y., Saka, G., Aydın, Y. E., Kıvrak, Y. ve diğ. (2003). Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Anksiyete-Depresyon Düzeyleri ve Zararlı Alışkanlıklar: Mardin Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4, 144-150.
- Civan, A. (2011). Eşlerin duygu dışavurum tarzları ile algılanan evlilik kalitesinin ilişkisi ve duygusal farkındalığın rolü. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Cleary, P. D. ve Mechanic, D. (1983). Sex differences in psychological distress among married people. *Journal of Health and Social Behavior*, 24: 2, 111-121.
- Cramer, D. (2002). Relationship satisfaction and conflict over minor and major issues in romantic relationships. *The Journal of Psychology*, 136(1), 75-81.
- Çağ, P. (2011). Evli bireylerde eş desteği ve evlilik uyumu. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çakır, S. (2008). Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çapri, B. (2008). Eş tükenmişliğini yordayan değişkenlerin incelemesi. Doktora tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Çavdar, A., Yazıcı, A., Sezer, A., Güneş, A. K., Zara, A., Erten, E. ve diğ. (2011). *Yaşadıkça psikolojik sorunlar ve başa çıkma yolları* (1. b.). Ankara: İmge Kitabevi.

- Çelik, M. (2006). Evlilik doyumu ölçeği geliştirme çalışması. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çınar, L. (2008). Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çınar, P. (2005). Cinsiyet ve ruhsal hastalıklar. *Türk Psikoloji Bülteni*, Cilt 11, Sayı 36, Haziran.
- Çilli, A.S., Kaya, N. ve Bodur, S. (2004) Çalışan ve ev kadınlarında psikolojik belirtilerin karşılaştırılması, *Genel Tıp Dergisi* ,14(1):1-5.
- Çimen, Ş. E. (2007). Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Davaslıgil, Ü. (1994). *Anksiyete düzeyi ve aile tutumlarının yaratıcı düşünmeye olan etkisi*. İstanbul: Prof. Dr. Nazım Terzioğlu Basım Atölyesi.
- Dehle, C. ve Weiss, R. L. (2002). Associations between anxiety and marital adjustment. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 136:3, 328-338.
- Demiray, Ö. (2006). Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Dutton, S. S. (2002). Marital relationship functioning in a clinical sample of generalized anxiety disorder clients. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, 62 (9-B), 4216.
- Dürü, Ç. (1999). Kaygı ve depresyon: Psikopatolojik bir bakış, *Doğu Batı Dergisi*, Yıl: 2 Sayı: 6, Ankara.
- Düzgün, G. (2009). Evli kişilerde depresyon, ilişkiye inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erdoğan, S. (2007). Evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Uzmanlık tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar H. ve Eradamlar, N. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam Dergisi*; 2005, 18 (1): 39-47.
- Ergin, N. G. (2008). Evli ve boşanmış kişilerin evlilik uyumu ve cinsiyetçilik açısından karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erol, N., Kılıç, C., Ulusoy, M., Keçeci, M. ve Şimsek Z. (1998). *Türkiye ruh sağlığı profili raporu*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları.

- Ertan, T. (2008). Psikiyatrik bozuklukların epidemiyolojisi. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi sürekli tıp eğitimi etkinlikleri, *Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar Sempozyum Dizisi* No:62 Mart 2008 S:25-30.
- Eysenck, M. W. (1992). *Anxiety: The cognitive perspective*. Hove, England: Erlbaum.
- Fıfıloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-24.
- Fıdanogđlu, O. (2006). Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Fincham, F. D., Beach, S. R. H., Harold, G. T., and Osborne, L. N. (1997). Marital satisfaction and depression: Different causal relationships for men and women? *Psychological Science*, 8:5, 351-357.
- Fincham, F. D., Harold, G. T., ve Gano-Phillips, S.(2000). The longitudinal association between attributions and marital Ssatisfaction: Direction of effects and role of efficacy expectations. *Journal of Family Psychology*, 14:2, 267-285.
- Fink, B. C. and Shapiro, A. F. (2013). Coping mediates the association between marital instability and depression, but not marital satisfaction and depression. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 2:1, 1-13.
- Gottman, J.M., ve Krokoff, L.J. (1989). Marital Interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47-52.
- Grames, H. A., Miller, R. B., Robinson, D., Higgins, D. J., ve Hinton, J. (2008). A Test of Contextual Theory: The Relationship Among Relational Ethics, Marital Satisfaction, Health Problems,and Depression. *Contemporary Family Therapy*, 30, 183-198.
- Gülerce, A. (1996). *Aile Olgusu. Türkiye’de ailelerin psikolojik örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. 4-34.
- Gündoğdu, A. (2007). Benlik kurguları ile evlilik kalitesi ilişkisi. Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Güngör, H. C. (2007). Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gürsoy, F. Ç. (2004). Kaygı ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional reletionship belief in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior And Personality*, 33(4), 313-328.
- Hasta, D. (1996). Ev işi paylaşımı ve ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile evlilik doyumunu ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Hatipoğlu, Z. (1993). The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hawkins, D.N. (2005). Unhappily ever after: Effects of long-term, low quality marriages on well-being. *Social Forces*, 84 (1), 451-471
- Hazan, C. ve Shaver, P.R. (1994). "Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationship". *Psychological Inquiry.*, 5(1), 1-22. (A. Dönmez, Çev.).
- Hollist, C. S., Miller, R. B., Falseto, O. G. ve Fernandes, C. L. (2007). Marital Satisfaction and Depression: A Replication of the Marital Discord Model in a Latino Sample. *Family Process*, 46:4, 485-498.
- Hortaçsu, N. 1997. *İnsan ilişkileri* (4. Baskı). İmge Yayınevi, Ankara.
- Houser, G, A. (2009). Evli bireylerin sahip oldukları iletişim çatışması türü, romantik kıskançlık ve duygusal zeka düzeylerinin evlilik doyumları üzerine etkisi. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hünler, S, O. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, Sayı: 18 (51), 99– 108.
- İşiloğlu, B. (2006). Anksiyete ve depresyon tanısı ile izlenen evli kadınlarda aile içi şiddetin sosyodemografik faktörler, çift uyumu ve hastalıkla ilişkisi. Uzmanlık tezi, İstanbul
- İlhan, Ö, İ. ve Sayıl, I. (1999). Ankara'nın Mamak ilçesinde yapılan bir alan çalışması-zorlayıcı yaşam olayları ve ruhsal bozukluklar ilişkisi. *Kriz Dergisi* 7(1): 1-6.(s:6).
- Jose, O. ve Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33, 73-85.
- Karasu, U. (2007). Eskişehir il merkezinde birinci basamak sağlık kuruluşunda ruhsal bozuklukların yaygınlığı ve sosyodemografik değişkenlerle ilişkisi. Tıpta uzmanlık tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Karabilgin, Ö, (2001). Balatçık sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş grubu kadınlarda depresyon prevalansı ve WHOOL-BREF ölçeği ile yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. Doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Karney, B.R. ve Bradbury, T.N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method and research. *Psychological Bulletin*, 118 (1), 3-34.
- Kastro, R, M. (1998). Evlilik içi uyum ve depresyon: Evlilik ilişkisinin niteliği ve eşlerde semptom oluşumu hakkındaki bir çalışma. Yüksel lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Samsun Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 17, Samsun.
- Kılıç, M. (2012). Evli çiftlerde görülen ruhsal belirtiler ile aile işlevsellik düzeyi arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kılıçarslan, F. (2006). *Çocuk ve aile sorunlarının terapi ile tedavisi* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılınçer, S, A. ve Dost, T, M. (2013). Romantik ilişkiyi değerlendirme ölçeği'nin geliştirilmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, Yaz 2013, 4(1), 15-32.
- Kışlak-Tutarel, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2, 40-46.
- Kodan, S. (2013). Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Köknel, Ö.(1989). *Depresyon*. İstanbul: Altın kitaplar yayınevi.
- Küey, L. (1998). Birinci basamakta depresyon: Tanıma, ele alma, yönlendirme. *Psikiyatri Dünyası*;1:5-12.
- Leahy, R, L .(2004). *Bilişsel terapi ve uygulamaları*. Litera Yayıncılık. İstanbul.
- Lundgren, D. C., Jergens, V. H. ve Gibson, J. L. (1980). Marital relationships, evaluations of spouse and self, and anxiety. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 106:2, 227-240.
- McLeod, J. D. (1994). Anxiety disorders and marital quality. *Journal of Abnormal Psychology*, 103:4, 767-776.
- Mills, R. J., Grasmick, H. G., Morgan, C. S. ve Wenk, D. (1992). The effects of gender, family satisfaction, and economic strain on psychological well-being. *Family Relations*, 41:4, 440-445.
- Nalbantoğlu, D. (2011). Denizli il merkezinde yaşayan erişkin kadınların genel ruh sağlığı durumu, ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanmaları ve etkileyen faktörler. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Nazlı, S. (2001). *Aile danışmanlığı* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Ovalı, H. (2010). Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ödemiş, H. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin iş tatminleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Öner, N. ve Le Compte, A. (1998). *Süreksiz durumluk / sürekli kaygı envanteri el kitabı*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özer, M. ve Karabulut, Ö. (2003). Yaşlılarda doyum. *Turkish Journal of Geriatrics*. Geriatri 6 (2): 72-74.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özkan, B., Arguvanlı, S., Erten., K.Z. ve Seviğ, Ü.(2013). 14 yaş ve üzeri bireylerin anksiyete ve genel sağlık düzeylerinin belirlenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt1, Sayı1.
- Öztürk, O. ve Uluşahin, A. (2011). *Ruh sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara: Nobel Tıp Yayınları.
- Özğurlu, K. (2013). *Evlilik Raporu* (5. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Polat, D. (2006). Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenlerle incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sabatelli, R.M. (1984). The marital comparison index: a measure for assesing outcomes relativeto expectations. *Journal of Marriage and the Family*, 46, 651-662.
- Sabatelli, R. M. (1988). Exploring relationship satisfaction: A social exchange perspective on the interdependence between theory, research, and practice. *Family Relations*, 37:2, 217-222.
- Sağduyu, A. (1995). Sağlık ocağına başvuran hastalarda somatizasyon, *Türk Psikiyatri Dergisi*; 6(1):21-29.
- Sakalı-Uğurlu, N. (2003). How do romantic relationship satisfaction,gender stereotypes,and gender relate to future time orientation in romantic relationships?. *The Journal of Psychology*, 137 (3), 294-303.
- Sezer, Ö. (2005). Kadınların uyum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (23),87-98.
- Stack, S.ve Eshleman, J. R. (1998), Marital status and happiness: A 17- Nation study. *Journal of Marriage & The Family*, 60:2, 527-537.
- Şen, B.(2009). Evlenmek üzere başvuruda bulunan bir grup nişanlı çiftin evlilik ve “Evlilik Öncesi Çift Eğitimi” ne ilişkin bilgi, görüş ve değerlendirmeleri. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şener, A. (2002). Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şener, A. ve Terzioğlu, R. S. (2002). *Ailede eşler arasında uyuma etki eden faktörlerin araştırılması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.

- Tezer, E. (1994). Evli eşler arasındaki çatışmalar ile çeşitli demografik değişkenlerin evlilik doyumuna etkisi: Kadın eşin bir işte çalıştığı ve çalışmadığı eşler üzerinde bir araştırma. *Psikiyatri, Psikoloji ve Sikofarmakoloji Dergisi*, 2(3), 209-217.
- Tural, Ü. (?). Anksiyete bozuklukları. Kocaeli üniversitesi tıp fakültesi psikiyatri anabilim dalı dönem-5 ders notları. http://tip.kocaeli.edu.tr/docs/ders_notlari/u_tural/anksiyete.pdf
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1995). Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arası ilişkiler üzerine bir araştırma. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- TÜİK,(2012). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13458>
- Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanısal ilişkileri. *Klinik Psikiyatri*, Ek-4, 12-16.
- Türkçapar, H.(2009). *Depresyon*. Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Ünal, S.(2010). Ankara ili gölbaşı ilçesi 2 nolu sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş dilimi şiddet gören ve görmeyen kadınlarda Beck depresyon ölçeğine göre depresif öge yükü. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Üncü, S. (2007), Duygusal zeka ve iş doyumunu ilişkisi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Vaughn, M.J. ve Baier, M.E. (1999), “Reliability and validity of relationship assesment scale”, *American Journal of Family Therapy*, 27, 137-148.
- Vento, P. W. ve Cobb, R. J. (2011). Chronic stress as a moderator of the association between depressive symptoms and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 30:9, 905-936.
- Whisman, M. A.,Uebelacker, L. A. ve Weinstock, L. M. (2004). Psychopathology and marital satisfaction: The importance of evaluating both partners. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 72:5, 830-838.
- Whisman, M. ve Uebelacker, L. A. (2006). Impairment and distress associated with relationship discord in a national sample of married or cohabiting adults. *Journal of Family Psychology*, 20:3, 369-377.
- Whisman, M. A. (2007). Marital dyssatisfaction and psychiatric disorders: Results from the national comorbidity survey. *Journal of Abnormal Psychology*, 108:4, 701-706.
- Whisman, M. A. ve Uebelacker, L. A. (2009). Prospective associations between marital discord and depressive symptoms in middle-aged and older adults. *Psychology and Aging*, 24:1, 184-189.

- Whitton, S. W. ve Whisman, M. A. (2010). Relationship satisfaction instability and depression. *Journal of Family Psychology*, 24:6, 791-794.
- Yalçın, İ. (2010). İlişki geliştirme programının üniversite öğrencilerinin ilişki doyumu düzeylerine etkisi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yardım N.(2001) Cinsiyet; sağlık ve yoksulluk. *Aktüel Tıp Dergisi*;6(1):78-82.
- Yelkenci, İ. (2013). Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin depresyon ile anksiyete düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Yeşiltepe, S, S. (2011). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluş ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yeşiltepe, S, S. ve Çelik, M. (2014). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi olma ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(3), 992-1013, 2014.[Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Yıldız, A. (2004). *Evlilikte sorunlar ve başa çıkma yolları. Evlilik okulu*. H. Yavuzer (Ed.) Evlilik Okulu.1.Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, İ. (1992). Evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, A. (2000). Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yoon, K. L. ve Zinbarg, R. E. (2007). Generalized anxiety disorder and entry into marriage or a marriage-like relationship. *Journal of Anxiety Disorders*, 21:7, 955-965.
- Zaider, T. I., Heimberg, R. G.ve Idia, M. (2010). Anxiety disorders and intimate relationships: A study of daily processes in couples. *Journal of Abnormal Psychology*, 119:1, 163-173
- Zeytinoğlu, E. (2013). Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

EKLER

EK:1:DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Hasan Kalyoncu Üniversitesi Klinik Psikoloji programı için hazırlanan yüksek lisans tez çalışmam için yapılmaktadır. Çalışmanın konusu evli kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyumları ile depresyon ve anksiyete düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Lütfen her bir ifadeyi dikkatle okuyup, size en çok uyanı işaretleyiniz.

Lütfen **hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.** İsim vermeniz gerekmemektedir. **Adınızı soyadınızı yazmayınız.** Görüşleriniz ve verdiğiniz samimi yanıtlar araştırmanın güvenilirliği açısından çok önemlidir. Katılımınız ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılarınız için teşekkür ederim.

1. Yaşınız:

18-24 yaş 25-30 yaş 31-45 yaş 45-59 yaş 60 yaş ve üstü

2. Eğitim düzeyiniz:

Okur-yazar İlköğretim Lise Üniversite Yüksek Lisans

3.Eşinizin Eğitim Düzeyi:

Okur-yazar İlköğretim Lise Üniversite Yüksek Lisans

4. Çalışıyor musunuz?

Evet Hayır

5.Kaç yıllık evlisiniz?

1-5 yıl arası 6-10 yıl arası 11-15 yıl arası 16-20 yıl arası 21 yıl ve sonrası

6. Sahip olduğunuz çocuk sayısı:

- Yok
 Bir çocuk
 İki çocuk
 Üç çocuk
 Daha fazla : (Kaç çocuğunuzun olduğunu yazınız).

7. Size göre ekonomik durumunuz aşağıdaki seçeneklerden hangisine uygundur?

Düşük Ortanın altı Orta Ortanın üstü Yüksek

8. Eşinizle evlenmeden önceki tanışıklık süreniz?

- 1 yıldan az
 1 ile 2 yıl arası
 2 ile 4 yıl arası
 4 yıldan fazla

9. Eşinizle nasıl evlendiniz?

- Görücü usulü Anlaşarak Zorla (Ailenin ya da başkalarının zorlaması) Kaçarak

10) Eşinizin size ne düzeyde destek olduğunu aşağıdaki ölçek üzerinden nasıl değerlendirirsiniz?

1	2	3	4	5	6	7
Çok						Çok
az						fazla

11) Gelecekte evlilik hayatınızın nasıl olabileceğini aşağıdaki ölçek üzerinden nasıl değerlendirirsiniz?

1	2	3	4	5	6	7
Çok						Çok
kötü						iyi

EK 2: İLİŞKİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (RAS)

Aşağıda eşinizle ilişkinizle sağladığımız doyuma ilişkin maddeler bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadenin uygunluğunu 7 dereceli ölçek üzerinden değerlendirip ilgili rakamı işaretleyiniz. İçten ve samimi olarak cevaplayıp hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Teşekkürler.

1.Eşiniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç karşılıyor						Çok iyi karşılıyor

2. Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunuz?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç memnun değilim						Çok memnunuz

3. Diğerleri ile karşılaştığımızda ilişkiniz ne kadar iyi?

1	2	3	4	5	6	7
Çok daha kötü						Çok daha iyi

4. Ne sıklıkla ilişkinize hiç başlamamış olmayı diliyorsunuz?

1	2	3	4	5	6	7
Her zaman						Hiçbir zaman

5. İlişkiniz ne kadar sizin başlangıçtaki beklentilerinizi karşılıyor?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç karşılıyor						Tamamen karşılıyor

6. Eşiniz ne kadar seviyorsunuz?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç						Çok
sevmiyorum						seviyorum

7 . İlişkinizde ne kadar problem var?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç						Çok fazla
yok						problem var

EK 3: BECK DEPRESYON ÖLÇEĞİ

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dört cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyanı, yani sizin durumunuzu en iyi anlatanı işaretlemeniz gerekmektedir.

1 (0) Üzgün ve sıkıntılı değilim.

- (1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
- (2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
- (3) O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.

2 (0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim.

- (1) Gelecek için karamsarım.
- (2) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
- (3) Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.

3 (0) Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum.

- (1) Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
- (2) Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
- (3) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.

4 (0) Her şeyden eskisi kadar zevk alıyorum.

- (1) Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
- (2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
- (3) Her şeyden sıkılıyorum.

5 (0) Kendimi herhangi bir biçimde suçlu hissetmiyorum.

- (1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
- (2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
- (3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

6 (0) Kendimden memnunum.

- (1) Kendimden pek memnun değilim.
- (2) Kendime kızgınım.
- (3) Kendimden nefrete ediyorum.

7 (0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.

- (1) Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğunu düşünmüyorum.
- (2) Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.
- (3) Her şeyi yanlış yapıyormuşum gibi geliyor ve hep kendimi kabahat buluyorum.

8 (0) Kendimi öldürmek gibi düşüncülerim yok.

- (1) Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum.
- (2) Kendimi öldürmek isterdim.
- (3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.

9 (0) İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.

- (1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
- (2) Çoğu zaman ağlıyorum.
- (3) Eskiden ağlayabilirdim ama şimdi istesem de ağlayamıyorum.

10 (0) Her zaman olduğumdan daha canı sıkkın ve sinirli değilim.

- (1) Eskisine oranla daha kolay canım sıkılıyor ve kızıyorum.
- (2) Her şey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.
- (3) Canımı sıkkan şeylere bile artık kızamıyorum.

11 (0) Başkalarıyla görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim.

- (1) Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.

- (2) Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.,
3) Artık çevremde hiç kimseyi istemiyorum.

12 (0) Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.

- (1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
(2) Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.
(3) Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.

13 (0) Her zamankinden farklı görüldüğümü sanmıyorum.

- (1) Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum.
(2) Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.
(3) Kendimi çok çirkin buluyorum.

14 (0) Eskisi kadar iyi iş gücü yapabiliyorum.

- (1) Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor.
(2) Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.
(3) Artık hiçbir iş yapamıyorum.

15 (0) Uykum her zamanki gibi.

- (1) Eskisi gibi uyuyamıyorum.
(2) Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum.
(3) Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.

16 (0) Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.

- (1) Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum.
(2) Her şey beni yoruyor.
(3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.

17 (0) İştahım her zamanki gibi.

- (1) Eskisinden daha iştahsızım.
- (2) İştahım çok azaldı.
- (3) Hiçbir şey yiyemiyorum.

18 (0) Son zamanlarda zayıflamadım.

- (1) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 Kg verdim.
- (2) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 Kg verdim.
- (3) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 Kg verdim

19 (0) Sağlığım ile ilgili kaygılarım yok.

- (1) Ağrılar, mide sancuları, kabızlık gibi şikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.
- (2) Sağlığımın bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka şeylere vermekte zorlanıyorum.
- (3) Sağlık durumum kafama o kadar takılıyor ki, başka hiçbir şey düşünemiyorum.

20 (0) Sekse karşı ilgimde herhangi bir değişiklik yok.

- (1) Eskisine oranla sekse ilgim az.
- (2) Cinsel isteğim çok azaldı.
- (3) Hiç cinsel istek duymuyorum.

21 (0) Cezalandırılması gereken şeyler yapığımı sanmıyorum.

- (1) Yaptıklarımın dolayısıyla cezalandırılabilirim diye düşünüyorum.
- (2) Cezamı çekmeyi bekliyorum.
- (3) Sanki cezamı bulmuşum gibi geliyor.

EK 4: STAI –I

Değerli Katılımcı

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatırken kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru yada yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman harcamadan anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		HİÇ	BİRAZ	ÇOK	TAMAMIYLA
1	Şu anda sakinim	1	2	3	4
2	Kendimi emniyette hissediyorum	1	2	3	4
3	Su anda sinirlerim gergin	1	2	3	4
4	Pişmanlık duygusu içindeyim	1	2	3	4
5	Şu anda huzur içindeyim	1	2	3	4
6	Şu anda hiç keyfim yok	1	2	3	4
7	Başıma geleceklerden endişe ediyorum	1	2	3	4
8	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	1	2	3	4
9	Şu anda kaygılıyım	1	2	3	4
10	Kendimi rahat hissediyorum	1	2	3	4
11	Kendime güvenim var	1	2	3	4
12	Şu anda asabım bozuk	1	2	3	4
13	Çok sinirliyim	1	2	3	4
14	Sinirlerimin çok gergin olduğunu hissediyorum	1	2	3	4
15	Kendimi rahatlamış hissediyorum	1	2	3	4
16	Şu anda halimden memnunum	1	2	3	4
17	Şu anda endişeliyim	1	2	3	4
18	Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş hissediyorum	1	2	3	4
19	Şu anda sevinçliyim	1	2	3	4
20	Şu anda keyfim yerinde	1	2	3	4

EK 5: STAI-II

Değerli Katılımcı

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman harcamadan anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		HEMEN HEMEN HİÇBİR ZAMAN	BAZEN	ÇOK ZAMAN	HEMEN HEMEN HER ZAMAN
21	Genellikle keyfim yerindedir	1	2	3	4
22	Genellikle çabuk yorulurum	1	2	3	4
23	Genellikle kolay ağlarım	1	2	3	4
24	Başkaları kadar mutlu olmak isterim	1	2	3	4
25	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım	1	2	3	4
26	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	1	2	3	4
27	Genellikle sakin, kendine hakim ve soğukkanlıyım	1	2	3	4
28	Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissederim	1	2	3	4
29	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	1	2	3	4
30	Genellikle mutluyum	1	2	3	4
31	Her şeyi ciddiye alır ve endişelenirim	1	2	3	4
32	Genellikle kendime güvenim yoktur	1	2	3	4
33	Genellikle kendimi emniyette hissederim	1	2	3	4
34	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	1	2	3	4
35	Genellikle kendimi hüzünlü hissederim	1	2	3	4
36	Genellikle hayatımdan memnunum	1	2	3	4
37	Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	1	2	3	4
38	Hayal kırıklıklarımı öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	1	2	3	4
39	Aklı başında ve kararlı bir insanım	1	2	3	4
40	Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor	1	2	3	4

